

BABEL.

September 2020
Jaargang 29
Nummer 01

Verborgen geschiedenis: Mitchell Esajas over The Black Archives

**Dilemma's in de strijd
om het coronavaccin**

**De plaskrul: Amsterdamse
zege of seksistisch onding?**

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

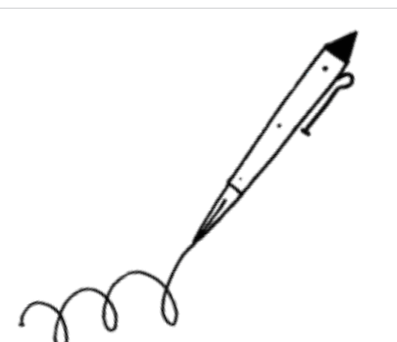
FACULTEIT DER GEESTESWETENSCHAPPEN

IN DE GEEST VAN

Het niet weten en niet willen weten

04

COLUMN TESKE

De lezer als toeschouwer

10

ESSAY

Het spanningsveld tussen vrijheid en geluk

10

IN GESPREK

Met kunstenaars-assistent Isaac Moss

20

ESSAY

Babels Bijbelse bakermat

17

TOEKOMSTIGE WETENSCHAPPER

Leer mij een taal

13

02 HOOFDREDACTIONEEL

• door Freek Haye & Lisa Kampen ///

04 IN DE GEEST VAN • door Robin Phoelich

/// 06 HET INTERVIEW

Mitchell Esajas • door Robin Phoelich

/// 10 COLUMN • door Teske Wortman

/// 10 ESSAY • door Jens Rummens

/// 13 TOEKOMSTIGE WETENSCHAPPER • door Sofia de Valk

/// 14 ACHTERGROND coronavaccin • door Max Rensink

/// 17 ESSAY • door Lisa Kampen

/// 19 COLUMN • door Max Rensink

/// 20 IN GESPREK • door Sofia de Valk

/// 23 MOKUM de plaskrul • door Freek Haye

/// 24 UITGELICHT een historische wandeling • door Robin Phoelich & Lisa Kampen

/// 27 TALIGE WENDING het beurtbalkje • door Freek Haye

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

/// 28 GEDICHT Zeevogels • door Sofia de Valk & Jens Rummens

Lieve eerstejaarsstudenten,

Waarschijnlijk begint dit jaar niet zoals je gehoopt had. Geen feestjes met medestudenten, fysieke introductieactiviteiten of een wandeling door het universiteitsgebouw. Daarom organiseert *Babel* dit jaar een ESSAYWEDSTRIJD! Lucht je hart en schrijf de zorgen van je af. Het thema dit jaar is 'tijdsgeest'.

De winnaar wordt gepubliceerd in de volgende *Babel*, ontvangt een échte UvA-trui en tegoedbon voor boekhandel Athenaeum. *Gimme!*

Stuur je essay (1200 – 1500 woorden) voor 20 september naar babel-fgw@uva.nl en doe mee!

Beeld /// Winonah van den Bosch

Lieve *Babel*-lezer,

We staan aan de start van een bijzonder academisch jaar. Slechts twintig procent van de universiteitsgebouwen wordt voorlopig benut, eerstejaarsstudenten leren elkaar via een scherm kennen en docenten zoeken nog altijd naar mogelijkheden binnen de online beperkingen. Vanuit huis zetten we onze studies onverminderd voort en blijven we snakken naar dagelijkse structuur en ongedwongen contact. Beetje bij beetje wordt de draad – die we in maart plotsklaps lieten vallen – weer opgepakt.

Juist in verwarrende tijden is er behoefte aan duiding. Bij elk opiniëprogramma worden filosofen, historici, taalwetenschappers en kunstenaars gevraagd om de huidige tijd betekenis te geven. Aan de andere kant zijn het juist deze disciplines die de afgelopen jaren steeds weer moeten uitleggen waarom zij nuttig zijn voor de maatschappij. In deze tegenstelling zien we wat Albert Camus 'het absurde' noemt: een confrontatie van de aangeboren neiging van de mens om naar rationele verklaringen te zoeken in een irrationele wereld. In deze absurde toestand is het enige wat ertoe doet een onmiddellijk en direct handelen, aldus Camus. Of, zoals hij zelf zegt, 'te leven met wat ik weet en alleen met dat.'

In deze geest willen we jaargang 29 van *Babel* inluiden. Door het goede werk van onze voorgangers voort te zetten en de geesteswetenschappen in zijn volle glorie aan het woord te laten. Daarom zijn we in gesprek gegaan met Mitchell Esajas over zijn initiatief The Black Archives, waar hij in samenwerking met zijn collega's de zwarte geschiedenis laat zien die vaak vergeten wordt. Daarnaast bespreken we de actualiteit in essays over vrijheid en culturele diversiteit, spreken we met de assistent van een beeldende en tevens blinde kunstenaar en schrijven onze nieuwe columnisten over het spanningsveld tussen ontsnapping en ontspanning. Omdat betekenis bovenal zit in de meest vanzelfsprekende alledaagseheid, behandelen we in dit nummer uitvoerig het beurtbalkje als essentieel onderdeel van de supermarktorde en de plaskrul als typisch Amsterdams fenomeen.

Met veel plezier heeft de redactie de laatste vrije zomerweken gewijd aan deze nieuwe *Babel*, ieder stuk uiteraard voorzien van prachtig beeld. We wensen je niet alleen veel leesplezier toe, maar ook een gezegend, voorspoedig en ongewoon collegejaar.

Liefs,
Freek en Lisa

De witte westerse psyche

Voor de rubriek 'In de geest van' onderzoeken onze redacteurs elke maand het gedachtegoed en leven van een opvallende geesteswetenschapper. Deze maand duikt Robin Phoelich in het werk van emeritus-hoogleraar Gloria Wekker en het 'witte-onschuldcomplex'.

Tekst /// Robin Phoelich Beeld /// Katja Schraag

Gloria Wekker (1950) is geboren in Paramaribo en begin jaren 50 met haar familie naar Nederland verhuisd, om vervolgens haar doctoraal aan de Universiteit van Amsterdam te behalen met een breed palet aan specialisaties. In 2001 was zij de eerst gekleurde hoogleraar (de Aletta Jacobs Leerstoel Gender en Etniciteit) aan de Universiteit Utrecht. Daar luidt haar titel nu emeritus-hoogleraar Sociale en Culturele Antropologie. Naast haar academische werk wijdt ze zich ook aan activisme, proza en politiek; momenteel adviseert ze het meldpunt Discriminatie en Racisme. Ook won ze verscheidene prijzen voor haar werk. Binnen de academie staat Gloria Wekker onder andere bekend om haar toepassingen van intersectionaliteit. Dit is een theorie die verschillende sociologische en psychologische fenomenen en factoren zoals klasse, gender, ras en seksuele geaardheid in samenkomst met elkaar adresseert. Maar voor nu is het methodologische aspect ervan interessanter. Wekker combineert in haar boek *White Innocence: The Paradoxes of Race and Colonialism* (2016) post- en dekoloniale studies met psychoanalyse.

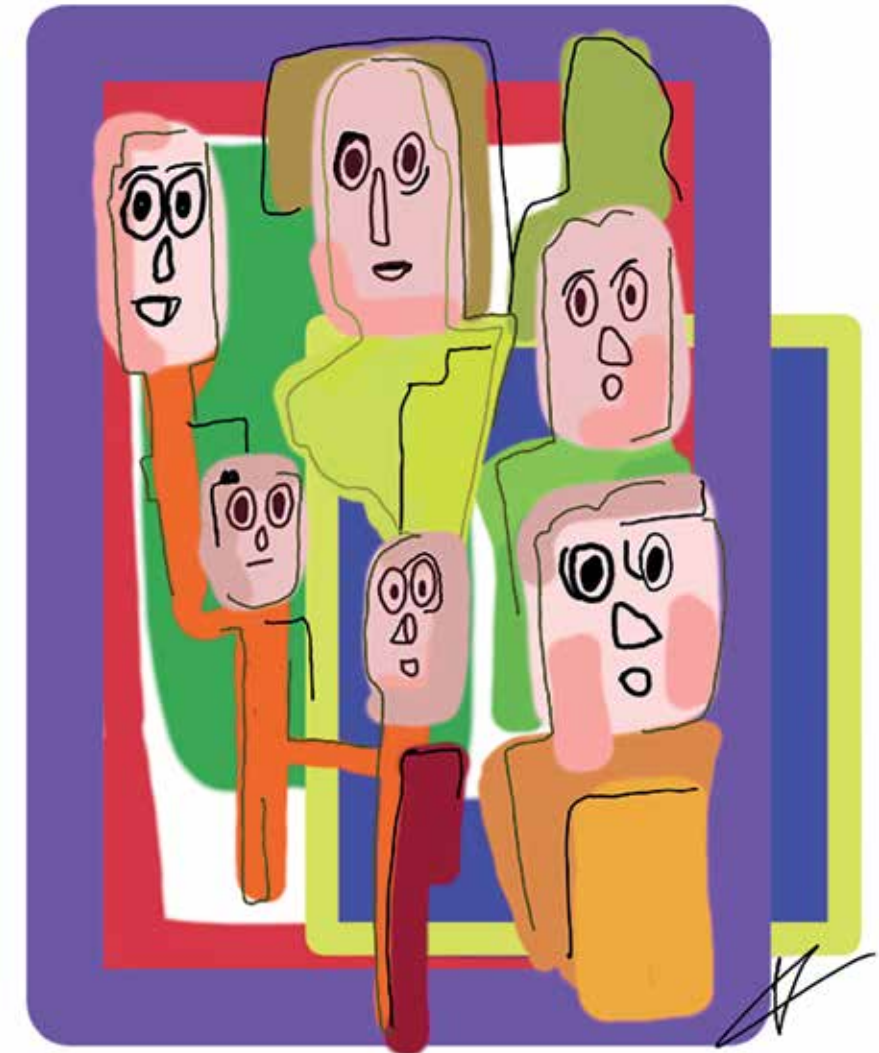
White Innocence is het bekendste werk van Gloria Wekker. Het boek is op spraakmakende wijze in de media verschenen en heeft heftige reacties losgemaakt, wat ironisch genoeg een van de aspecten is die Wekker analyseert binnen haar theorie over witte onschuld. Met de intentie om het gebrek aan academische traditie op te vullen, opent zij haar werk met de befaamde uitspraak van Edward W. Said (1935-2003): 'All the energies poured into critical theory (...) have avoided the major, I would say determining political horizon of modern Western culture, namely imperialism.'

Het 'witte-onschuldcomplex' is een fenomeen dat volgens Wekker bovenal in Nederland zichtbaar is. Het complex beschrijft het zelfbeeld van Nederland als zijnde tolerant en onschuldig: 'A small, but just, ethical nation.' Hierbij roept 'klein' de associatie op van onschuld. Er heerst in Nederland sterk het idee dat dit land zich niet schuldig maakt aan racisme, en sterker nog, dat dit historisch gezien nooit zo is geweest. 'Onschuld' beschrijft dus een dominante Nederlandse manier van het in-de-wereld-zijn, aldus Wekker. Deze claim op onschuld is daarnaast een tweesnijdend zwaard; het niet weten, maar ook het niet willen weten. Dit is wat Charles W. Mills (1951) beschrijft als een epistemologie van onwetendheid. Maar waar komt dit zelfverheerlijkende zelfbeeld vandaan? En waarom blijkt het zo hardnekkig te zijn?

Er is een belangrijk concept nodig om deze vragen te beantwoorden en de theorie van Wekker te begrijpen: het culturele archief. Het culturele archief is een notie van Said, hij beschrijft het als structuren van kennis, attitudes en referenties. Later is het door Raymond Williams (1921-1988) uitgebreid met 'structuren van gevoel' die specifiek betrekking hebben op raciale (machts)relaties. Het culturele archief is geen eenduidige notie; het is breed, abstract en enigszins ontastbaar. Wekker meent dat het (Nederlandse) culturele archief beïnvloed is door het racistische en imperialistische verleden. Nederlanders lijken hiervan echter gebrekkig besef te hebben – paradoxaal genoeg is het Nederlandse imperialistische verleden een goed geheimgehouden verhaal.

Koloniale krachten hebben eeuwenlang de witte westerse psyche gevormd en beschadigd

Wekker gaat nog een stapje verder en schrijft vanuit een psychoanalytisch perspectief een etnografie van de witte westerse psyche. Ze beredeneert dat ras en alle bijbehorende manifestaties van ras geïmplementeerd zijn in de culturele verbeelding vanwege het koloniale verleden. Deze verbeelding is, net zoals alle (sociale) representaties, te beschouwen als onderdeel van het culturele archief. Het systeem van kolonialisme en slavernij is eeuwenlang een milieu geweest dat psychopathologische persoonlijkheden creëerde. Wanneer Europa de rol van slavenmeester op zich nam, moest het zowel de slaaf als zichzelf dehumaniseren. De slavernij is niet enkel een collectief trauma voor de tot slaafgemaakte, het is eveneens een trauma voor Europa. Koloniale krachten hebben eeuwenlang de witte westerse psyche gevormd en beschadigd. Deze structuren van gevoel zijn onderdeel

van het (Nederlandse) culturele archief, en hebben hier noodzakelijk invloed op uitgeoefend.

Wekker benoemt ook hedendaagse voorbeelden in het kader van racisme die op psychologische wijze functioneren. Het concept van *double consciousness* is hier een concretisering van. Dit is een fenomeen dat vele Nederlanders met een migratieachtergrond ervaren: het gevoel niet 'Nederlands' te kunnen zijn terwijl je tegelijkertijd ook je andere cultuur of nationaliteit behoudt. Volgens Wekker heeft dit dubbelzijdige bewustzijn ervoor gezorgd dat er in Nederland een gebrek is geweest aan antiracistische bewegingen. Wekker stelt dat er bijvoorbeeld sprake kan zijn van dit dubbelzijdige bewustzijn wanneer zwarte mensen beweren dat zij geen enkel probleem hebben met Zwarte Piet.

Een psychoanalytisch standpunt binnen de thematiek van ras en kolonialisme klinkt zo gek nog niet. De concepten van het Zelf en de Ander zijn immers geboren in de psychoanalyse, en het zijn precies deze concepten die vaker wel dan niet de basis vormen voor dis-

criminatie, uitsluiting en racisme. In de context van psychoanalyse noemt Wekker meerdere specifieke 'condities' die de westerse witte psyche teisteren. Het verlies van het koloniale imperium is nooit verwerkt. Een confrontatie hiermee resulteert in allerlei (emotionele) reacties zoals nostalgie, depressie of woede. De imperiale agent is veranderd in een onschuldige bijstander. Het concept van onschuld heeft dus niet alleen te maken met zelfbeeld, maar ook met psychologische aspecten. Kortom, de vorming van de witte westerse psyche door het koloniale verleden en representaties van of gevoelens over dit verleden, geschiedt in de context van het culturele archief, dat zich overal bevindt, maar bovenal in onze psyche.

White Innocence is een zeer veelomvattend werk waarin Wekker nog vele andere fenomenen en theorieën beschrijft; van Martin Bril tot Zwarte Piet en van Said tot Michel Foucault. Het is voor velen mogelijk lastig om te herkennen, maar voor anderen resoneert het bijzonder goed met de werkelijkheid. Hoe dan ook, Gloria Wekker levert met het haar werk een onmisbare bijdrage aan, en een nieuwe zienswijze op, een problematiek die immer relevant is. ▲

‘Voor mij heeft zwart en wit een emancipatorische lading gekregen’

Hij is antropoloog en sociaal ondernemer. Veel mensen kennen hem als activist achter het Black Lives Matter protest op de Dam. Maar **Mitchell Esajas** is ook curator en medeoprichter van The Black Archives, een organisatie die archiefstukken over zwarte geschiedenis, cultuur en erfgoed verzamelt met als doel deze zichtbaar en op den duur toegankelijk te maken voor iedereen.

Tekst /// **Robin Phoelich** Beeld /// **Danielle Kliwon**

De maatschappelijke discussie over zaken zoals racisme, discriminatie en kolonialisme is volop in gang en kent zowel constructieve als minder constructieve bijdragen, waardoor de discussie soms tot een patstelling lijkt te komen. De vraag die hieruit voortvloeit is of we niet hetgeen missen dat we nodig hebben om de discussie naar een hoger niveau te brengen; een besef van geschiedenis. ‘Onze missie is verzwegen zwarte geschiedenis zichtbaar maken. Uit onderzoek blijkt dat er relatief weinig aandacht wordt besteed aan zwarte geschiedenis en de perspectieven op geschiedenis van mensen met een Afrikaanse herkomst. Deze perspectieven vormen deels ook de Europese geschiedenis; het slavenijverleden, kolonialisme en racisme, maar óók het pre-koloniale verleden,’ zo vertelt Mitchell

De discussie gaat dus niet enkel over het Europese of koloniale verleden, maar ook over het verborgen zwarte verleden. ‘We beschikken over een hele bijzondere collectie aan documenten en archiefstukken die we, door middel van activiteiten zoals lezingen en exposities, maar ook via sociale media, proberen zichtbaar te maken en te koppelen aan actuele vraagstukken.’ Mitchells persoonlijke drijfveer voor het oprichten van The Black Archives is vrij duidelijk. ‘Allereerst gewoon interesse. Ik heb zelf een Surinaamse achtergrond, maar ik ben in Amsterdam geboren en getogen. Op school leerde ik heel weinig over dat stuk van de geschiedenis.’

Ons Suriname

The Black Archives zit niet stil, maar werkt actief om hun missie te vervullen. Naast het archief met talloze archiefstukken fungeert The Black Archives als veilige haven, waar ideeën en meningen vrijelijk uitgewisseld kunnen worden. ‘We hebben deze week erg goed nieuws te horen gekregen. We hebben een aanvraag ingediend voor het Kunstenplan Amsterdam.’ Het Kunstenplan is een financiering aangeboden door de gemeente.

Op school leerde ik niet veel over dat deel van de geschiedenis

‘Als organisatie moet je dan een vierjarig plan opstellen en op basis daarvan ontvang je wel of niet financiering. We hebben voor het eerst een aanvraag ingediend en ik heb deze week begrepen dat deze is gehonoreerd. Dat is geweldig nieuws, er waren meer dan tweehonderd aanvragen en volgens mij wordt

slechts de helft hiervan gehonoreerd. Dus de komende vier jaar gaan we een goede basis bouwen om de volgende tien jaar verder te gaan.’

Daarnaast ligt het plan er om het archief open te stellen voor onderzoek. ‘Het archief in Amsterdam-Oost is voorlopig niet zo toegankelijk. Het kost veel tijd en middelen om hiervoor te zorgen. Maar we zitten sinds augustus in de Bijlmer, waar wij het archief wel toegankelijk willen en kunnen maken voor mensen die onderzoek willen doen. Het gaat met name om de boeken die wij toegankelijk willen maken.’ Het openstellen van The Black Archives is een interessante ontwikkeling om te volgen, maar voor wie dan eigenlijk? ‘Het moet toegankelijk worden, voor iedereen, wat heb je eraan als alleen academici onderzoek verrichten?’ zegt hij lachend. ‘Die vormen toch wel de elite van de samenleving.’

The Black Archives heeft dus ambitieuze (toekomst)plannen. Maar hoe is het eigenlijk ontstaan? ‘The Black Archives is ooit begonnen als studentenvereniging, New Urban Collective. We vonden dat de bestaande studentenverenigingen te weinig aandacht gaven aan zwarte geschiedenis en andere onderwerpen die wij interessant vonden. Maar er was ook een gebrek aan diversiteit in de bestaande studentenverenigingen. Toen hebben we de New Urban Collective opgezet, en zo zijn we eigenlijk begonnen met het organiseren van activiteiten.’ Rond 2011 werd New Urban Collective benaderd door Thiemo en Miguel Heilbron. Hun vader, Waldo Heilbron, was socioloog aan de UvA en deed onderzoek

naar de plantage-economie in Suriname en het Caribisch gebied. 'Hij is helaas overleden en heeft een vrij grote collectie boeken nagelaten. Met deze collectie hebben we in Amsterdam-Noord The Black Archives opgestart. Toen we moesten verhuizen kwamen we terecht in het pand van Ons Suriname.' Vereniging Ons Suriname is een organisatie die al honderd jaar opkomt voor de rechten van Surinamers en zich heeft ingezet voor de emancipatie van Surinamers in Nederland. 'Zij bleken ook een erg bijzondere collectie te bezitten. Vanwege hun lange bestaansgeschiedenis hebben ze veel oudere verhalen en materialen over de migratiegeschiedenis en emancipatiebeweging.'

Gesloten wijken

The Black Archives heeft in het verleden meerdere exposities getoond over verzwezen geschiedenis en vertoont momenteel de expositie *Surinamers in Nederland: 100 jaar strijd en emancipatie*. 'De aanleiding voor de expositie is dat we sinds kort gevestigd zijn in het gebouw van de vereniging Ons Suriname.'

In de tentoonstelling zijn vele vormen van verzet zichtbaar, maar tegelijkertijd ook vele vormen van institutioneel racisme, zoals het verbieden van de Surinaamse jazz scene tijdens de Tweede Wereldoorlog. De meest opmerkelijke vorm van institutioneel racisme is misschien wel de 'gesloten wijken'. Tijdens de flinke toestroom van migranten uit Suriname en onder andere Marokko en Turkije werden zij aanvankelijk geweerd uit de grote steden. Wanneer dit niet langer een mogelijkheid was, werden zij geweerd uit bepaalde straten en buurten zoals de Tellegenbuurt in de Pijp en de Transvaalbuurt.

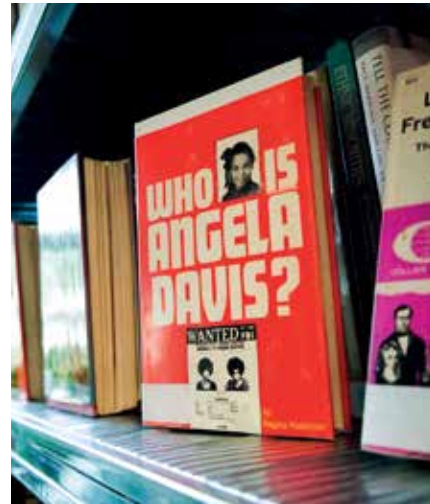
The Black Archives heeft nog weinig informatie over 'gastarbeiders' op dit moment, maar daar kan snel verandering in komen. 'Op dit moment verzamelen we informatie over gastarbeiders, niet heel actief, maar we hebben een actief acquisitiebeleid voor Afrikaanse diaspora. Als we iets tegenkomen, kopen we het zeker. Want we willen de collectie wel uitbreiden. Ons Suriname bezit een erg bijzonder document waardoor we erachter kwamen dat er in de jaren 70 voor migranten uit Marokko en Turkije een spreidingsbeleid gold. Wij hebben hierover gepubliceerd in *De Correspondent*: 'Niet voor Surinamers', geschreven door Thiemo en Miguel Heilbron. Op een manier zijn die verhalen wel aan elkaar gekoppeld'. Onder The Black Archives zijn meerdere artikelen gepubliceerd in hebben meerdere artikelen gepubliceerd in *De Correspondent* in het teken van de 'Maand

van de Verzwegen Geschiedenis'. The Black Archives houdt daarnaast zelf ook een blog bij met publicaties, waar ze uitgebreid reageren op het onderzoek van het *Historisch Nieuwsblad*.

In de context van 'gesloten wijken' noemt Mitchell een aantal plekken in Amsterdam waar het verzetsverleden zichtbaar is. 'Het Anton de Komplein, met een standbeeld van Anton de Kom. Een mooi voorbeeld van verzet, maar je raakt niet per se erg geïnspireerd als je op die plek staat. Het ligt er natuurlijk ook aan hoe zeer je bewust bent van het verleden.' Ook noemt hij de Dam, 'de plek waar de demonstratie plaatsvond, maar misschien geldt dat niet voor iedereen. Er zijn weinig fysieke en tastbare herinneringen over het verzetsverleden. Vereniging Ons Suriname

Er was een gebrek aan diversiteit in de bestaande studentenverenigingen

is ook een belangrijke plek van emancipatie wat mij betreft. Voor de rest heb je vooral veel plekken van onderdrukking,' zegt Mitchell met een cynische lach. Voor de plekken waar deze onderdrukking zichtbaar is verwijst hij naar de *Gids Slavernijverleden Amsterdam* van Dienke Hondius, historica aan de VU en tevens oprichter van 'Mapping Slavery'. 'In deze gids worden meer dan honderd plekken genoemd die een direct verband met het slavernijverleden kennen.' Er zijn vast en zeker nog onontdekte plekken. Onderzoek wijst ons op steeds meer van die plekken. Zo heeft recentelijk onderzoek uitgewezen dat er in de zeventiende eeuw verborgen black communities waren in Amsterdam, bijvoorbeeld in de Jodenbreestraat in de buurt van waar nu het Museum het Rembrandthuis is. Hier zijn bewijzen voor gevonden in historische archieven, aldus Hondius.

De expositie beperkt zich echter niet tot de geschiedenis. De tijdlijn van de strijd voor emancipatie gaat door tot in het heden. Incidenten van politiegeweld, zoals de dood van Mitch Henriquez en Tomy Holten en het gewelddadig oppakken van anti-Zwarte Piet demonstranten, zijn ook te zien op de tijdlijn. Voor velen zullen deze gebeurtenissen associaties oproepen met de Verenigde Staten en het 'soort' racisme dat daar heerst. Aan Mitchell stel ik de vraag of Nederland nog wel zo verschilt van de Verenigde Staten. 'Oké,' zegt hij lachend. 'Die vraagstelling vind ik interessant, hetzelfde racisme, dat veronderstelt een beetje dat er één of meerdere soorten racisme zijn.' Een veronderstelling die niet zo uniek is. Hij stemt in en vervolgt: 'Wij zien racisme als een systeem dat in een bepaalde geschiedenis geworteld is. Een ideologie waarin een bepaalde groep zich superieur acht tegenover een andere groep, maar ook de machtspositie heeft om op basis van deze gedachten anderen in ondergeschikte posities te plaatsen. Dat gedachtegoed van racisme is in Europa ontstaan en gekoppeld aan de lange geschiedenis van kolonialisme en slavernij waarin de Europeanen de wereld hebben gekoloniseerd. Daardoor is hier in Europa een racistische structuur en systeem ontstaan. Dit heeft zich in verschillende landen op verschillende manieren ontwikkeld. Dus het is één systeem, maar het manifesteert zich op verschillende plekken op verschillende manieren. Racisme buiten de randstad is ook anders dan in bijvoorbeeld Amsterdam. Het manifesteert zich overal anders, maar in Amerika leidt het vaker tot dodelijk geweld. Dat heeft te maken met allerlei andere factoren zoals het feit dat er zoveel wapens in omloop zijn. Er zijn kortgezegd overeenkomsten, maar ook verschillen.' Aldus Mitchell die even op adem komt met een slokje water.

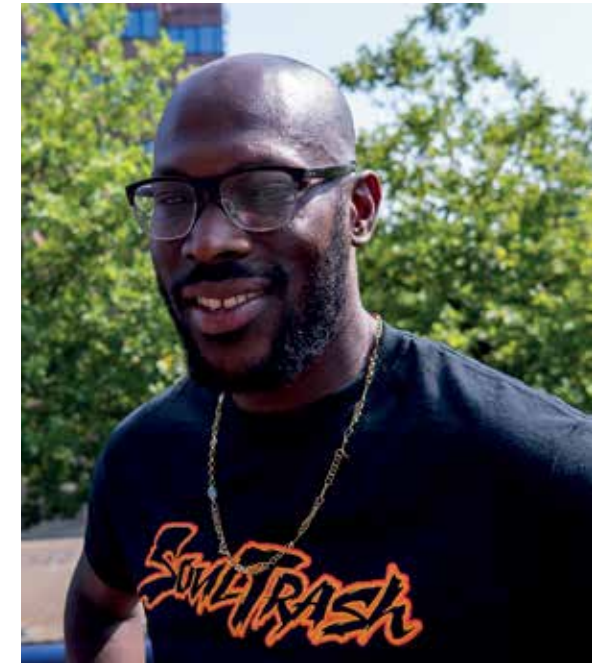
Eurocentrisch perspectief

Over de geschiedenisboeken en de 'Canon van Nederland' is de afgelopen tijd dialoog ontstaan. De Canon is onlangs aangepast en uitgebreid met historische figuren zoals Anton de Kom. Anton de Kom is de schrijver van het boek *Wij Slaven van Suriname* en wordt gezien als een van de grote Surinaamse verzetshelden. Uiteindelijk zijn de aanpassingen van de Canon echter minimaal. De discussie over het geschiedenisonderwijs gaat naast de hoeveelheid lesstof óók over de *framing* van en reflectie op deze lesstof. 'Het verschilt per onderwijsniveau, maar over het algemeen is er sprake van een gebrek. Er is onderzoek gedaan naar de hoeveelheid lesstof door het *Historisch Nieuwsblad*. Wij hebben het onderzoek bekeken, en de cijfers

bleken helemaal te kloppen, maar het gaat inderdaad om het perspectief. Alles wat je ziet in de boeken is vanuit een eurocentrisch perspectief bekeken en geschreven. Zo is er een voorbeeld van een schoolboek waarin slavernij wordt beschreven en dan staat er een plaatje van iemand die...' Mitchell pauzeert kort. 'Het is nu super heet buiten, vierendertig graden. Moet je jezelf voorstellen dat je zestien uur lang in deze hitte onbetaald moet werken.' De geschiedenis heeft ons wel geleerd wat het lot was van slaven die weigerden te werken maar er mist hier een bepaalde reflectie, of er is sprake van *framing*. 'En dan staat er in zo'n boek dat de plantagehouders het ook zwaar hadden, want ze konden niet goed werken. Dit is een heel simpel voorbeeld, maar het laat in onze ogen die eurocentrische blik zien.'

Twee andere voorbeelden van deze eurocentrische blik die Mitchell noemt zijn de lesmethode *Memo* – te zien in het archief – waar slavernij alleen in de context van de Oudheid behandeld wordt, en een lesboek dat *De Nederlandse Koloniën* heet, terwijl het eigenlijk zou gaan over slavernij. 'Dus inderdaad, het perspectief doet ertoe. Geschiedschrijving is niet neutraal, het is niet objectief. Ook de positie van de schrijver speelt een rol. Dat zijn allemaal dingen waarnaar gekeken moet worden.' Er zijn ook andere manieren om geschiedenis te leren kennen en te ervaren. Mitchell stelt daarom de Black Heritage Tours voor, 'dat zouden jullie een keer moeten doen.' Black Heritage Tours is een initiatief van Jennifer Tosch, om de (fysiek) verborgen zwarte geschiedenis en het erfgoed in Amsterdam en New York zichtbaar te maken. 'Dat is een hele mooie manier om geschiedenis te beleven en te bestuderen. Los van de boeken, lekker door de stad wandelen of op een boot, en je leert zo bepaalde verzwezen geschiedenis.'

De expositie *Surinamers in Nederland: 100 jaar strijd en emancipatie* laat ook zien dat het gebruik van de term n*ger ooit ingeburgerd was, met het voorbeeld van een links tijdschrift dat 'N*gernummer' heet. 'Er zijn allerlei woorden in onze taal die aangepast zouden moeten worden. Bijvoorbeeld het N-woord dat nog door veel mensen wordt ge-

bruikt. Er is een mooi boekje, *Words Matter* van het Tropenmuseum. Zij beschrijven op een mooie manier hoe woorden verouderd zijn en welke alternatieven er bestaan.' De laatste tijd wordt er steeds meer gesproken met de termen 'zwart' en 'wit' en wordt het gebruik van deze termen geprefereerd. 'Uiteindelijk is dat ook maar een tool, en die woorden komen ergens vandaan. Voor mij is zwart verbonden aan een bepaalde geschiedenis, cultuur en erfgoed. Zwart en wit heeft ook te maken met de koloniale geschiedenis, die terminologie is toen gecreëerd om aan te duiden dat witte mensen beter waren dan zwarte mensen. Zolang deze structuren nog bestaan, waarbinnen zwarte mensen geracialiseerd en anders behandeld worden, moeten we die termen blijven gebruiken om het aan te kaarten. Dat is mijn mening daarover, sommige mensen vinden dat je het niet moet gebruiken. Voor mij heeft zwart en wit een emancipatorische lading gekregen. Het heeft een andere invulling dan vroeger en in die zin zie ik het als positief. Ik beperk mij er niet toe. Ik ben meer dan een zwarte man, maar het is een belangrijk deel van mijn identiteit in de wereld waar we nu in leven. Ik ben ook meer dan een zwarte man, maar het is een belangrijk deel van mijn identiteit in de wereld waar we nu in leven.' ▲

De expositie *Surinamers in Nederland: 100 jaar strijd en emancipatie* is te zien bij Vereniging Ons Suriname in Amsterdam-Oost en loopt door tot 5 december.

Maak mij wakker

Toen ik mijn sollicitatie naar *Babel* verstuurde had ik visioenen van mezelf in een cafeetje, waar ik lekker op een laptop aan het tikken zou zijn met een kopje thee erbij. Zonder moeite produceer ik scherpe columns gebaseerd op verfrissende ideeën die me aan komen waaien. In werkelijkheid stel ik het schrijven zo lang mogelijk uit waardoor ik nu in mijn veel te warme studentencontainer zit na te denken over elk woord dat ik gebruik, terwijl de deadline zich steeds opdringeriger gaat gedragen. Schrijven en gelezen worden zijn twee totaal verschillende dingen, bedenk ik me terwijl ik naar de knipperende cursor kijk.

Van onder de douche meebleren met de radio naar optreden op een podium voor een volle zaal; dat is hoe dit aanvoelt. Normaal gesproken bestaat mijn publiek namelijk slechts uit één toeschouwer: ikzelf. Veel moeite hoeft ik dan niet te steken in het verwoorden van mijn gedachten en ideeën, ik begrijp toch meteen wat ik bedoel. Voor een ander schrijven is een heel ander verhaal. Wie dit zal gaan lezen is een mysterie voor mij. Misschien ben je een vreemdeling of misschien kennen we elkaar al lange tijd. Ik denk aan het standaardplaatje dat Facebook je account geeft wanneer je geen profielfoto instelt: een silhouet in grijstinten, met daarbovenop nog een groot vraagteken. Hoe dan ook, er zal een oordeel bij je komen opborrelen terwijl je leest.

Dit schrijfsel probeer ik te zien als een eenzijdig gesprek waarbij ik constant aan het woord ben en jij maar moet luisteren. Dit gesprek tussen jou en mij vindt plaats in onze hoofden. De woorden die je nu leest zijn alleen maar het medium waarmee mijn gedachten vanuit mijn hoofd het jouwe in reizen. Zonder een lezer zijn deze letters slechts inkt op papier of nullen en enen achter de interface van een website. Zoals Leo Vroman het verwoordde in een ode aan zijn lezers, zijn het ‘woorden die jij wakker leest’. Het idee dat woorden wakker kunnen zijn bevalt me, maar de implicatie dat woorden dus ook kunnen slapen nog meer. Niks is voor mij rustgevender dan wegzakken in dagdromen, wetende dat er de komende paar uur niets is dat me kan storen. Al mijn nervositeit heb ik in deze woorden gestopt, ze verdienen het om hun ogen dicht te doen, om bij te komen. Welterusten. ▲

Tekst /// **Teske Wortman** Beeld /// **Dorota Dabrowska**

Lang leve de vrijheid!

Wat betekent vrijheid in de praktijk en waarom voelen velen zich zo bedreigd wanneer er opeens inspraak komt in hoe je jezelf in de buitenwereld moet gedragen? Moet de vrijheid altijd lineair bevochten worden of is het toegestaan een omweg te nemen? De vrijheid is echter niet het ultieme doel; dat is namelijk het geluk dat je ermee wint.

Tekst /// **Jens Rummens** Beeld /// **Dorota Dabrowska**

Een gecompliceerde Duitser die Hegel heette, opperde ooit eens dat het doel van de menselijke geschiedenis de vrijheid was. Wanneer je nu de geschiedenisboeken induikt en het verleden met het heden vergelijkt, zal je snel beamen wat de Duitser predikte. De bewegingsruimte, keuzevrijheid en inspraak op zelfontwikkeling ligt tegenwoordig volledig in eigen hand (voor zover de condities zich daartoe lenen), in tegenstelling tot een paar honderd jaar geleden toen je moest gehoorzamen aan het woord van de heersende stem. De vrijheid die het volk wist te winnen in het verleden is hevig bevochten; die dien je te waarborgen, ook al heb je nooit iets anders gekend.

De oase van vrijheid waarin de mens baadde, dreigt op te drogen

Toch leek een groot deel van die veroverde vrijheid voor velen ontnomen te worden toen in maart de *lockdown* werd aangekondigd en maanden later het ‘verschrikkelijke mondmasker’ nog steeds verplicht bleef in Belgische winkels. De oase van vrijheid waarin de mens baadde, dreigt op te drogen door de coronamaatregelen. De mens ervaart dit als een regelrechte aanval op de vrijheid die hem o zo dierbaar is. De dierbare vrijheid is voor ieder de sleutel tot geluk, want van een dwangbeleid wordt men niet bepaald gelukkig. Dat is wederom bevestigd in 2020.

Negatieve en positieve vrijheid

Uiteindelijk is het de bedoeling dat je met de strijd voor de vrijheid een vorm van geluk tracht te winnen, in de brede zin van het concept natuurlijk.

Je bent bijvoorbeeld vrij om een autonome keuze te maken, vrij van dwang, of ervaart andere dagelijkse fenomenen die vrijheid illustreren. Het is cruciaal dat de overheid (en jouw keuze in de volksvertegenwoordiging) een werkzame vrijheidsformule hanteert die daadwerkelijk vrijheid genereert en vervolgens ook geluk. In de zoektocht naar de ‘juiste’ formule worden er in de filosofie doorgaans twee kernbegrippen gehanteerd: negatieve vrijheid en positieve vrijheid. Hierbij geef ik een korte schets wat deze twee termen betekenen en hoe ze van elkaar verschillen.

Doorgaans werkt de negatieve vrijheid, of vrijheid van externe dwang, volgens het fundamentele *harm principle*, geïntroduceerd door utilitarist en liberaal John Stuart Mill (1806-1873). Dit houdt in – zoals de naam halvelings verklapt – dat je vrij bent om te doen wat je wil zolang dit anderen niet schaadt. Hierdoor is men vrij van externe inmenging binnen een moreel domein dat de grenzen van de vrijheid kadert. Wanneer men echter deze grenzen overschrijdt, is autoritaire tussenkomst gelegitimeerd. Bij de vrijheidsinvulling van Mill komen echter nog drie kanttekeningen kijken, want zo simpel als het nu is beschreven, is het helaas niet.

Ten eerste moet je, volgens Mill, altijd het principe van het utilitarisme waarborgen: *the greatest amount of good for the greatest number*. Je hoort dus altijd te streven naar datgene wat in totaal het meeste geluk tweebrengt, verspreid over zoveel mogelijk mensen. Vervolgens maakt Mill nog een onderscheid tussen *harm* en *offence*: *harm* schaadt de belangen van anderen of belet deze. *Offence* daarentegen is bijvoorbeeld het kwetsen van iemands gevoelens. Bij *offence* dient men volgens Mill niet in te grijpen, want wat de een zou kunnen kwetsen, heeft bij een ander geen effect. Ten slotte stelt Mill dat het haast onmogelijk is dat je handelingen niemand anders affecteren, en dat je dus niet in een individuele bubbel leeft. Samengevat ontstaat de negatieve vrijheid uit de afwezigheid van iets; zo resulteert de afwezigheid van een avondklok in een groter vrijheidsveld dan de aanwezigheid ervan.

Naast de negatieve vrijheid staat de positieve vrijheid. Positieve vrijheid berust op de aanwezigheid van iets, en dat ‘iets’ uit zich gewoonlijk in mogelijkheden; bijvoorbeeld om je eigen capaciteiten in te zetten in naam van (zelf)ontwikkeling. Deze vrijheid zorgt ervoor dat een persoon over zichzelf meester is, en dat hij vanuit zijn eigen wil vrij is om handelingen uit te voeren die bijdragen aan zijn geluk.

of wensen. Wanneer je de handeling hebt uitgevoerd, heb je de positieve vrijheid benut. Bij dit concept van vrijheid zie je sneller in dat de vruchten die we van deze vrijheid plukken het sap van het geluk dragen.

Ik vrees dat de mens zijn prestatie op zich al vergeten is, en nu kijk ik nagelbijtend toe hoe hij zichzelf omver dreigt te lopen met zijn vrijheidswaanzin

Toch kan positieve vrijheid niet zonder negatieve vrijheid en andersom. Daarom is het vinden van de juiste balans tussen de twee en het bepalen van de respectievelijke reikwijdte cruciaal voor de wondersom waar autoritaire systemen (en wij bij verkiezingen) naar dienen te zoeken.

Koester de vrijheid
Wat de race naar vrijheid betreft, heeft de mens een fenomenale prestatie geleverd. Ik vrees echter dat hij zijn prestatie op zich al vergeten is, en nu kijk ik nagelbijtend toe hoe hij zichzelf omver dreigt te lopen met zijn vrijheidswaanzin. Met de vrijheid die wij hebben, die voor velen altijd is geweest, is een crisis zoals deze te abrupt en te ingrijpend. Dit leidt dan logischerwijs tot weerstand die uiteindelijk – omwille van het dodelijke virus – nadelig is voor jezelf. Het recht op vrije beweging werd ingeperkt met *social distancing* – je vrienden zien en je geliefde zoenen werden ons verboden. Nu worden deze (normaal dagdagelijkse) activiteiten stiekem gedaan, met de angst op een bekeuring. De rechten die je had zijn je ontnomen, en nu sta je zonder bescherming van die rechten oog in oog met de wetgevende macht.

Toch bestaat er een belangrijke variabele die de opschorting van die rechten legitimeert. Wat de prioriteit van de staat behoort te zijn – en welke ik denk dat in onze contreien nagestreefd worden – is het welzijn van het volk. Nu er een virus in ons midden spookt dat mensenlevens bedreigt, moeten de autoriteiten je tegen dat virus beschermen. Vanwege de complexiteit van deze dreiging en de onduidelijkheid van de gehele situatie, voelt het juridisch ingrijpen van de staat erg beangstigend. Hier komt ‘vrijheid via een omweg’ naar voren: de rechten die tijdelijk opgeschort zijn, zijn opgeschort omwille van het in stand houden van deze positieve vrijheid op lange termijn.

Desalniettemin dien je op je hoede te blijven en de liberale democratie te beschermen. In *Coronagesprek* met Nanda Oudejans, georganiseerd door De Balie, waarschuwt zij ons voor het subtiele machtsmisbruik

van politici dat plaatsvindt in de schaduwen van deze crisis. Ze vertelt dat uit historisch onderzoek gebleken is dat overheden gretig misbruik maken van macht in tijden van nood. Het is dus cruciaal dat je onthoudt wat normaal was vóór deze crisis, en dat na deze periode niet het ‘nieuwe normaal’ blijft hangen. Je moet dus altijd kritisch blijven over de maatregelen die getroffen worden en beoordelen of die maatregelen dan ook louter het welzijn van de burger dienen.

De vrijheidsformule
In de huidige epoche waarin we al aanzienlijk veel vrijheid hebben kunnen bemachtigen, is het van cruciaal belang dat we de veroverde vrijheid niet uit handen geven aan sluwe politici. Aan de andere kant zijn politici niet allemaal uit hetzelfde hout gesneden en is het goed om ook eens het perspectief van de beleidsvoerder in te nemen, om inzicht in diens standpunten te verkrijgen. Er wordt nu weliswaar gesneden in het domein van de negatieve vrijheid, maar door ons democratisch karakter blijft de positieve vrijheid wel behouden om te voorkomen dat we blijven hangen in deze coronamaatregelen.

Je bent niet per se gelukkig als je gezond bent, maar de kans is wel groter dat je ongelukkig wordt wanneer je je zieke longen aan het uithoesten bent

Deze periode, bekeken vanuit het vrijheidsstandpunt, blijft een gevoelige kwestie. Ja, het vrijheidsveld is gekrompen, maar dat hoeft dus niet te betekenen dat het geluk evenredig krimpt. Zeker met de waarborging van onze gezondheid, ben je de maatregelen nu liever rijk dan kwijt. Je bent dan niet per se gelukkig als je gezond bent, maar de kans is wel groter dat je ongelukkig wordt wanneer je je zieke longen aan het uithoesten bent. Met het geluk op het spel blijf je dus beter nog even koest (en thuis). Daarna, wanneer dit hele circus de stad verlaat, kan je weer een duik nemen in de oase van vrijheid. ▲

Tekst /// Sofia de Valk Beeld /// Winonah van den Bosch

Beste toekomstige wetenschapper,

Hier een brief van mij als prille filosofiestudente. Er wordt mij vaak sceptisch gevraagd waarom ik filosofie studeer en wat ik hiermee denk te kunnen worden. Het synoniem wijsbegeerte legt het misschien beter uit; ik bemin een soort kennis, van wijsheid en van logische redenering. Veel van de studie dat wordt aangereikt vind ik boeiend, doordat het gedachten bevat die er voor iedereen toe doen. Vele mensen willen complete verklaringen, terwijl men weet: alles omvatten kan haast nooit. Filosofie lijkt van deze overpeinzingen een middel te maken in plaats van probleem.

Toch is er iets wat mij betreurt. Er lijkt een afstand te bestaan tussen de wijsgerige lesstof en de wereld waar we ons dagelijks toe verhouden. Zo was ik een tijd geleden, tijdens een carnavalsfeest, ooggetuige van een voor mij ongekende, niet te ontkennen discriminatie. Toen ik wilde ingrijpen op de inhumane situatie, werd ik uitgemaakt voor een ‘prestigieuze Amsterdamse filosoof, die denkt te weten hoe de wereld in elkaar steekt’. Het was een vriend van de gedupeerde jongen, die het vertoonde racistische gedrag niet opmerkelijk vond. Toen hij meende dat dit is hoe het leven werkt, betrapte ik mijzelf erop dat ik, met al mijn tot nu toe gelezen stukken over *a priori*-kennis en fenomenologische intenties, hier niet veel tegenin kon brengen. Ik weet weinig van wat er op straat aan het oog voorbij schiet en deze onwetendheid, waar ik mij graag bewust van ben, is waarom ik filosofie wilde studeren. Hoe ik dit aan de negentienjarige, in legeruniform geklede jongen kon uitleggen, was voor mij een onmogelijke opgave. Doordat we elkaars omgeving en taal niet kende, konden we simpelweg niet als mensen over de mens praten.

Een andere vervreemding ervoer ik tijdens een gastcollege van een niet-filosofische, activistische *frontman*. Daar bekritiseerde een provocerende student de gastdocent op het podium met behulp van een jargon en sceptische vragen waar de gastdocent niets op te zeggen had. De UvA zou, volgens een latere klacht van de snerende student, te politiek gekleurd zijn en een linkse voorkeur hebben. Deze student werd door een vaste docent later beschreven als onbeschoft en zichzelf tegensprekend. Tussen een trekje van zijn sigaret door zei de betreffende docent mij buiten dat hij niet met zo’n jongen in gesprek gaat. Wanneer iemand tegen hiërarchie is, zou hij de verschillende invalshoeken van docenten namelijk ook niet zo zwaar moeten opvatten. ‘Julie zijn volwassen, je bent hier voor jezelf.’ Die laatste zin, daar zat wat in, dacht ik. Dat vermijden van een gesprek is echter wat mij eerder een gevaarlijke vermindering tot dialectiek leek.

Bij het starten van mijn studie wilde ik kritisch leren kijken naar elk mogelijke perspectief. Kritisch zijn is echter lastig, wanneer je iets niet volledig kent. Ik hoop dat de toekomstige studenten meer dialectiek in de praktijk zullen leren. We dienen goed te kijken, te luisteren naar iemand die anders denkt. Uitsluiting en ongehoord worden kan juist zorgen voor escalatie. Ik wil weten waarom mijn medestudent zich in de collegezaal zo bedrukt voelde en ik zou willen dat ik naar de jongen die zijn vriend niet steunde kan luisteren zonder onderbreking.

Niet-academische gastdocenten die uit ervaring vertellen, vind ik van grote waarde. Agressief, radicaal gedrag is uit den boze. Om de aanleiding van de aanwezige discussie niet te ondermijnen, dienen we de tegensprekende stemmen in de zaal te horen. Dus leer mij een taal, toekomstige geesteswetenschappen, waarmee ik mijn studie toegankelijk kan maken. Wie weet is dat een begin van een weg naar gesprekken zonder ‘studie-privileges’ en mét meerdere ingangen voor verschillende perspectieven. Heel veel ingangen naar een hele grote zaal; een zaal vol met mensen. ▲

Liefs, Sofia

Elke maand schrijft een redacteur een brief aan de toekomst. Wat kan er beter, wat mag onder geen beding verloren gaan en bovenal: wat voor faculteit willen we worden?

Het coronavaccin: De strijd barst los

De gevolgen van het coronavirus zijn immens. Nog altijd maakt het virus ontzettend veel slachtoffers en de pogingen om de gezondheidsschade te beperken hebben grote gevolgen voor de economie. Het virus blijft zich verspreiden en de hoop is daarom volledig gevestigd op een vaccin. Wanneer dit eenmaal is ontwikkeld, zal het niet meteen voor de gehele wereldbevolking beschikbaar zijn. De strijd om een vaccin is begonnen.

Tekst /// Max Rensink Beeld /// Bob Foulidis

De essentiële prik

De eerste grote piek van corona-infecties in Nederland ligt achter ons dankzij een gedeeltelijke lockdown, maar er wordt voor een tweede besmettingsgolf gevreesd. Voor veel landen blijkt het lastig het virus adequaat aan te pakken. In de twee zwaarst getroffen landen, de Verenigde Staten en Brazilië, zijn honderdduizenden mensen overleden door het virus, terwijl hun leiders de ernst ervan blijven bagatelliseren en de economie boven de gezondheid plaatsen. In India werden door het afkondigen van een lockdown talloze fabrieken en bouwplaatsen gesloten. Dit leidde tot een enorme volksverhuizing: de arbeiders hadden door een gebrek aan inkomsten geen andere keuze dan terug te reizen naar hun dorpen. En waar op het continent Afrika de verspreiding van het virus in eerste instantie minder snel leek te gaan dan in de rest van de wereld, wordt nu met name Zuid-Afrika hard getroffen en vreest men dat andere Afrikaanse landen zullen volgen.

Regeringen van lagelonenlanden kunnen geen kant op: zowel het achterwege laten als het invoeren van strenge maatregelen zal voor veel doden en schade zorgen. Daarbij heeft het zorgsysteem het zwaar te verduren en is er in deze landen een zeer beperkt aantal IC-bedden beschikbaar. In een vermogend land als Nederland bleek eind maart dat opschalen naar 2500 IC-bedden een enorm ingewikkelde klus zou worden. Diederik Gommers, IC-arts en voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Intensive Care, gaf aan dat op dat moment 2500 IC-bedden echt het maximum was. Nederland telt iets meer dan 17 miljoen inwoners. Ter vergelijking: in Oeganda wonen meer dan 44 miljoen mensen en zijn er 60 IC-bedden. In Zimbabwe wonen meer dan 14 miljoen mensen en zijn er zelfs helemaal geen IC-bedden. Wanneer in de Afrikaanse landen een grote infectiegolf op gang komt, zijn de gevolgen niet te overzien.

Groepsimmunitet, waarbij minimaal zestig tot zeventig procent van de bevolking immuun wordt voor het virus, lijkt niet op korte termijn te kunnen worden bereikt. De hoop van velen is daarom gevestigd op een vaccin dat beschermt tegen het virus. Maar hoe snel is een dergelijk vaccin te ontwikkelen? En een zeer belangrijke ethische vraag: hoe worden schaarse vaccins wereldwijd verdeeld?

Hoe sneller, hoe beter?

Normaal duurt het ontwikkelen van een vaccin vijf tot vijftien jaar; nu is de voorzichtige schatting dat er in de eerste helft van 2021 een coronavaccin op de markt zal zijn. Het gaat dus razendsnel. Het ontwikkelen van een vaccin is een ingewikkeld proces dat sinds de start van de pandemie hoge prioriteit heeft gekregen. Wanneer een vaccin eenmaal is ontwikkeld, wordt dit normaliter eerst op dieren getest. De dierproeven worden momenteel soms overgeslagen of parallel aan de testfasen op mensen uitgevoerd. Het testen op mensen gebeurt in drie fases, waarbij eerst de veiligheid en vervolgens de werkzaamheid wordt beoordeeld. In de derde fase worden beide aspecten op grotere schaal onder de loep genomen door de ene helft van duizenden proefpersonen wel en de andere helft niet te vaccineren, waarna beide groepen met elkaar worden vergeleken.

In Zimbabwe wonen meer dan veertien miljoen mensen en zijn er zelfs helemaal geen IC-bedden

Rusland claimt zelfs nog sneller een coronavaccin op de markt te brengen, namelijk al in oktober van dit jaar. Het Russische vaccin is echter pas op een beperkt aantal personen getest en moet nog door de derde testfase heen. Bovendien geeft Rusland de onderzoeksgegevens niet vrij, waardoor onmogelijk is te controleren of het vaccin

echt veilig en werkzaam is. Het blijft dus gissen of Rusland daadwerkelijk goud in handen heeft.

Er worden regelmatig kanttekeningen geplaatst bij de snelheid waarmee vaccins nu worden ontwikkeld. Zo uitte de Chinese viroloog Shibo Jiang zijn zorgen over de veiligheid van de toekomstige coronavaccins. Het zorgvuldig doen van dierproeven leidde bijvoorbeeld bij de SARS-uitbraak in 2003 (ook een coronavirus) tot het afblazen van testen op mensen omdat het vaccin toch niet veilig bleek.

Er wordt nu echter ook ontzettend veel onderzoek gedaan voordat een vaccin daadwerkelijk op de markt komt. Bovendien richt het coronavirus zo'n enorme schade aan dat het noodzakelijk is de stappen sneller te doorlopen dan anders.

Momenteel wordt er aan minstens 120 verschillende soorten vaccins gewerkt, waarvan er ongeveer twaalf op mensen worden getest. Maar volgens Anke Huckriede, hoogleraar Vaccinologie aan de Rijksuniversiteit Groningen, zal zeker negentig procent van al deze

vaccins de eindstreep niet halen. Als toch een klein aantal van deze vaccins effectief blijkt, kunnen ze in grote aantallen worden geproduceerd. Volgens Marc Kaptein, arts en medisch directeur van een grote geneesmiddelenproducent, zijn er in een bijna onrealistisch positief scenario aan het einde van 2021 zo'n 2 miljard vaccins beschikbaar. De *World Health Organization* (WHO) schatte eind juli dat er ongeveer 14 miljard vaccins nodig zullen zijn om de gehele wereldbevolking te vaccineren. Zodra het vaccin er eindelijk is, dient zich dus een volgende prangende kwestie aan. Want hoe wordt het naar alle verwachting schaarse vaccin wereldwijd verdeeld?

The veil of ignorance

Tijdens de vele malen mildere Mexicaanse griep pandemie in 2009 kochten rijke landen, waaronder Nederland, ontzettend veel vaccins op, waardoor de verspreiding van de vaccins in lage- en middeninkomenslanden beperkt was. Ook nu heeft Nederland met Duitsland, Frankrijk en Italië 300 tot 400 miljoen vaccins besteld bij farmaceut AstraZeneca. De Europese Commissie was over deze ‘vaccinalliantie’ niet te spreken omdat zij vindt dat Europa gezamenlijk moet optrekken in deze crisis. Nederland vindt Europa te langzaam handelen en is bang om uiteindelijk met lege handen te staan door de opkoopdrift van bijvoorbeeld de Verenigde Staten. Dat rijke landen de ontwikkeling van een zo gewenst vaccin een boost geven met hun kapitaalinjecties is alleen maar toe te juichen, maar de vraag is of dat ervoor mag zorgen dat de hoogste bieder als eerste een vaccinatie krijgt.

Normaal duurt het ontwikkelen van een vaccin vijf tot vijftien jaar; nu is de voorzichtige schatting dat er in de eerste helft van 2021 een coronavaccin op de markt zal zijn

Het principe *the veil of ignorance* van John Rawls kan gebruikt worden om deze morele vraag te beantwoorden. Rawls gebruikt dit principe om te reflecteren op de grondbeginselen van een maatschappij. Rawls’ principe gaat ervanuit dat onze situatie en omstandigheden invloed hebben op onze ideeën over een rechtvaardige en eerlijke samenleving. Volgens Rawls benaderen wij morele problemen onbewust vanuit onze eigen positie. We zullen dus eerder iets beslissen wat in ons eigen voordeel is. Om onbevangen en neutraal naar problemen te kijken, kun je Rawls’ gedachte-experiment uitvoeren. Stel je voor dat je een kamer binnenstapt waarbij de deur een ‘sluier

van onwetendheid’ is. Hierdoor weet je niet wie je bent, wat jouw belangen zijn en in welke omstandigheden je leeft. Volgens Rawls zul je dan voor de meest eerlijke verdeling van kansen, goederen en macht kiezen. Dit gedachte-experiment kunnen we ook toepassen op het vaccinvraagstuk. Als je niet weet waar je geboren bent, in welke omstandigheden je leeft en wie je bent, welke verdeling kies je dan? Zou je ervoor kiezen dat een beperkt aantal landen de meeste vaccins opkoopt of dat de vaccins wereldwijd gelijk worden verdeeld?

Wereldwijde verdeling

Landsgrenzen of portemonnees zouden geen rol mogen spelen bij de verspreiding van vaccins, vindt de Franse president Emmanuel Macron, die aangaf dat een toekomstig vaccin een mondiaal en publiek goed zou moeten zijn. Wanneer rijke landen grote hoeveelheden vaccins opkopen, ontstaat er een concurrentiestrijd tussen grootmachten die de vrije beschikbaarheid van vaccins bedreigt. Er ligt een grote verantwoordelijkheid bij zowel wereldleiders als de WHO om te zorgen voor internationale afspraken en samenwerking. Met goede afspraken en samenwerking is het mogelijk daar waar veel besmettingen en slachtoffers zijn eerder te vaccineren. Dit zorgt er bovendien voor dat de kans kleiner is dat het virus zich zal blijven verspreiden en in andere landen de kop weer zal opsteken.

De Tweede Kamer nam op 8 april een motie aan om een wereldwijde *Covid-19 pool* te steunen. Dit is een grote database waarin kennis, data en ‘intellectueel eigendom’ over het coronavirus openbaar en wereldwijd toegankelijk zijn. Intellectueel eigendom is een verzamelnaam voor het exclusieve recht op uitgewerkte ideeën en uitvindingen. Een patent op een vaccin valt ook onder intellectueel eigendom en farmaceuten zouden hun vaccinpaten ten in geval van een *Covid-19 pool* moeten opgeven. De farmaceutische industrie staat hier echter absoluut niet om te springen en haar macht is groot. In de aangenomen motie wordt de regering ook gevraagd alleen te investeren in vaccins die vrijelijk beschikbaar zullen komen. De industrie wordt dus wel deze kant op gestuurd.

Nederland investeerde honderden miljoenen in CEPI (*Coalition for Epidemic Preparedness Innovations*) en GAVI (*Global Alliance for Vaccines and Immunizations*), twee organisaties die als doel hebben het vaccin wereldwijd gelijk te verspreiden. Deze organisaties worden door veel landen gesteund, maar kunnen afspraken tussen farmaceutische bedrijven en landen niet tegenhouden. Zo zei Jane Halton, voorzitter van CEPI, dat de eensgezindheid die er nu is waarschijnlijk verdwijnt wanneer er eenmaal een vaccin op de markt is. Organisaties zoals CEPI kunnen toch ontzettend belangrijk zijn om ook lage- en middeninkomenslanden aan de benodigde vaccins te helpen. Ook wanneer vermogende landen voor zichzelf vaccins gaan produceren, kan de opgedane kennis, mits vrijgegeven, door organisaties als CEPI en GAVI gebruikt worden om op andere plaatsen vaccins te maken.

Er wordt met man en macht gewerkt om zo snel mogelijk een vaccin te ontwikkelen. De verdeling hiervan zal zonder meer voor morele dilemma’s zorgen. Hoe de verdeling van vaccins precies zal gaan is nog onduidelijk: gaan wereldleiders de strijd met elkaar aan of wordt er wereldwijd samengewerkt? Hoe groot is het gezag van de WHO en hoe zal de farmaceutische industrie zich opstellen? De antwoorden zullen niet lang op zich laten wachten. ▲

Daar bracht de Heer verwarring

Wie over Babel hoort denkt aan de mensheid die gestraft wordt voor haar hoogmoed een toren tot aan de hemel te willen bouwen. Dat dit verhaal de redactie dierbaar is, hoef ik niet verder uit te leggen. Toch zie je pas hoe fascinerend de mythe is wanneer je dieper in het verhaal duikt. Daar zag ik hoe Babel ons niet iets leert over hoogmoed, maar over culturele diversiteit.

Tekst /// Lisa Kampen Beeld /// Winonah van den Bosch

Het verhaal gaat dat alle mensen op aarde ooit één volk waren dat één taal sprak. Dit volk besloot met elkaar een toren te bouwen die tot aan de hemel zou reiken. Toen God dit zag, verwarde hij hun spraak, opdat de mensen elkaar niet langer konden verstaan. Als gevolg staakten zij de bouw en verspreidden zich over de aarde.

Het verhaal over Babel is een van de oudst doorgegeven mythes ter wereld. Versies van het verhaal duiken al op in de geschriften van de Griekse historicus Abydenus rond 200 v. Chr. Hij schrijft over de ruïnes van een toren die nu Babylon worden genoemd. De (lees: Griekse) goden zouden deze toren omver hebben geworpen met behulp van de wind. Theoloog William Henry Bennett stelt dat de toren uit het Bijbelverhaal verwijst naar een Babylonische tempeltoren die daadwerkelijk heeft bestaan: de Ésagila. Deze toren werd voltooid door koning Nebukadnezar II rond 600 v. Chr. en vormde het centrum van Babylon. De aanname van Bennett berust vooral op voorchristelijke bronnen die over de toren vertellen. Genesis 11 spreekt namelijk niet over de Ésagila en verwijst zelfs niet direct naar de Babyloniërs.

Hoogmoed en straf

Zoals de naam aangeeft is Genesis 11 onderdeel van het eerste boek van het Oude Testament, dat vertelt hoe God de wereld geschapen heeft. Het verhaal over Babel spreekt dan ook over de mensheid als geheel en wordt gezien als een verklaring voor het ontstaan van de verschillende talen en culturen van de wereld. Wanneer God ziet dat de mensheid een toren tot in de hemel wil bouwen, straft Hij deze uiting van hoogmoed door hun spraak te verwarren:

'Maar toen daalde de HEER af om te kijken naar de stad en de toren die de mensen aan het bouwen waren. Dit is één volk en ze spreken allemaal een en dezelfde taal, dacht de HEER, en wat ze nu doen is nog

maar het begin. Alles wat ze verder nog van plan zijn, ligt nu binnen hun bereik. Laten wij naar hen toe gaan en spraakverwarring onder hen teweegbrengen, zodat ze elkaar niet meer verstaan.' (Genesis 11, NBV)

Het gevaar van volksvertellingen zo oud als de mythe van Babel is dat de voornaamste interpretaties de inhoud van het verhaal gaan bepalen

De zelfoverschatting van de mens een toren te kunnen bouwen die tot in de hemel reikt leidt in dit Bijbelverhaal dus tot een goddelijke straf, de spraakverwarring. Deze verwarring zorgt vervolgens voor een verspreiding van de mensheid over de aarde en het ontstaan van

verschillende culturen. De hedendaagse metafoor waarbij ‘Babel’ verwijst naar verwarring of het niet begrijpen van de ander is uit deze vertelling afkomstig. Zo beschrijft de Nieuwe Bijbelvertaling: ‘Zo komt het dat die stad Babel heet, want daar bracht de HEER verwarring.’

Een andere interpretatie

Het gevaar van volksvertellingen zo oud als de mythe van Babel is dat de voornaamste interpretaties de inhoud van het verhaal gaan bepalen. Het verhaal vormt zich zo langzaam naar de interpretatie. Denk bijvoorbeeld aan vertellingen van bekende sprookjes die nu aan Disney worden toegeschreven, zoals ‘Belle en het Beest’. In de Disney-vertelling is het personeel van het kasteel een belangrijke factor in de uiteindelijke liefde die tussen Belle en het Beest ontstaat. Veel kinderen zullen deze geliefde personages benoemen bij een herinnering aan het verhaal. In het originele sprookje komen pratende kandelaars en theepotten echter niet één keer voor. De inhoud en het verloop van het verhaal heeft dankzij Disney een ander karakter gekregen.

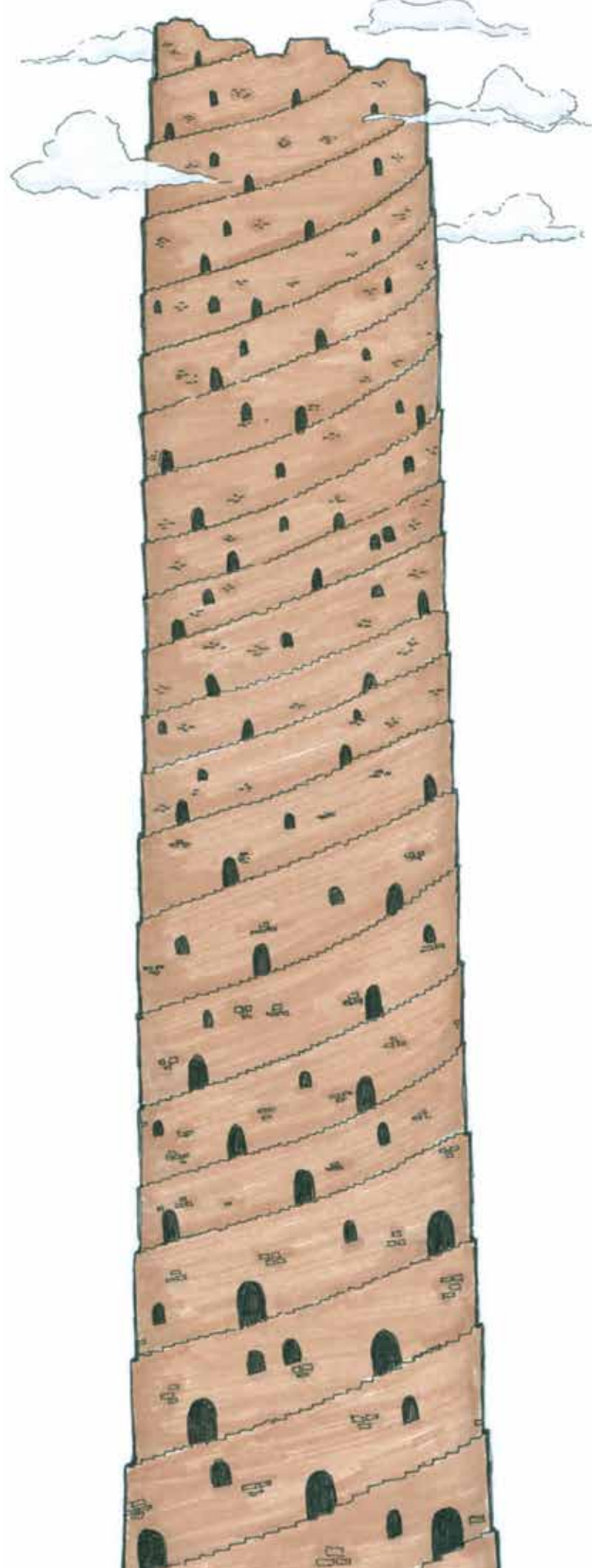
Het verhaal vertelt dus over de mens als één en hetzelfde volk dat op dezelfde plek wil blijven, anders dan over hoogmoed

Theoloog Theodore Hiebert is van mening dat een soortgelijke inhoudsverandering zich heeft voorgedaan bij het verhaal van Babel. Door de vergelijking van nieuwe vertalingen en meer traditionele Hebreeuwse versies van Genesis 11 komt hij tot de conclusie dat het verhaal niet gaat over hoogmoed en straf, maar een verklaring is van culturele diversiteit.

Culturele diversiteit

De beginzin van het verhaal van Babel is de voornaamste reden van Hiebert om dit te concluderen. De zin luidt: ‘Ooit werd er op de hele aarde één enkele taal gesproken’ (Genesis 11, NBV). Het verhaal van Babel is dus allereerst een verhaal over taal. In het verhaal herhaalt God deze zin met de frase: ‘Dit is één volk en ze spreken allemaal een en dezelfde taal.’ In beide zinnen wordt de nadruk gelegd op één, wat in deze vertaling terugkomt als ‘één enkele taal’ en ‘een en dezelfde taal’. Uit deze herhaling merkt Hiebert op dat het verhaal vooral de mensheid wil beschrijven als ‘één en hetzelfde’, oftewel als een homogeen volk.

Dat Babel gaat over de homogeniteit van het volk, anders dan hoogmoed, wordt duidelijk door een vergelijking van de Nieuwe Bijbelvertaling die ik tot nu toe heb gebruikt met de meer traditionele King James Version. In de Nieuwe Bijbelvertaling zegt ‘de mensheid’ de toren

te willen bouwen om de volgende reden: ‘Laten we een stad bouwen met een toren die tot in de hemel reikt. Dat zal ons beroemd maken, en dan zullen we niet over de aarde verspreid raken’ (Genesis 11, NBV). De voornaamste aanleiding voor het bouwen van de toren is dus beroemd worden, wat wijst op de hoogmoed van de mens. Maar als je de vertaling naast de King James Version legt, gebeurt er iets merkwaardigs. Daarin staat namelijk: ‘And they said, Go to, let us build us a city and a tower, whose top *may reach* unto heaven; and let us make a name, lest we be scattered abroad upon the face of the whole earth’ (Genesis 11, KJV). In deze vertaling lijkt het erop alsof het ‘beroemd maken’ in dienst staat van een ander doel, namelijk het op dezelfde plek blijven.

Het Engelse woordje ‘lest’ is hier van belang, dat in dit geval vertaald kan worden als ‘opdat’. Bovendien kan ‘let us make a name’, het ‘een naam maken voor zichzelf’ in dit geval ook verwijzen naar het bepalen van een identiteit: de identiteit van de mensheid. In dat geval wordt de vertaling van de zin als volgt: ‘Laten we een stad bouwen met een toren die tot aan de hemel mag reiken. Laten we naam maken, opdat we niet over de aarde verspreid raken.’ Uit deze zin blijkt dat het uiteindelijke doel van het bouwen van een toren niet beroemd worden is, maar ervoor zorgen dat de mensheid op één plek blijft. Het verhaal vertelt dus over de mens als één en hetzelfde volk dat op dezelfde plek wil blijven, anders dan over hoogmoed.

Maar als er geen sprake is van hoogmoed, waarom straft God de mensen dan? Ook hier laat Hiebert zien dat de voorname interpretatie van straf niet noodzakelijk overeenstemt met wat de oud-Hebreeuwse versies laten zien. Zo verandert de toon van de volgende zin wanneer aangenomen wordt dat het doel van de mensen is om op één plek te blijven: ‘Dit is één volk en ze spreken allemaal een en dezelfde taal, dacht de HEER, en wat ze nu doen is nog maar het begin. Alles wat ze verder nog van plan zijn, ligt nu binnen hun bereik.’ In dit fragment herhaalt God de beginzin ‘Dit is één volk en ze spreken allemaal een en dezelfde taal’ en constateert dat de mensen nu in staat zijn om dit homogene volk te behouden en op dezelfde plek te blijven. Dit spoort God aan tot actie. Dus anders dan straf, gaat het verhaal veel meer over goddelijke interventie. Deze goddelijke interventie is de verklaring voor de verspreiding van de mensen over de aarde en het ontstaan van de verschillende talen en culturen van de wereld. Een verklaring die, niet geheel toevallig, voorkomt in het boek dat vertelt hoe God de wereld geschapen heeft.

De alomvattende aanwezigheid van spraakverwarring

Het fascineert mij hoe krachtig het verhaal is dat de mythe van Babel vertelt. Al is de mythe eeuwenoud, Hieberts interpretatie bewijst dat het nog steeds vatbaar is voor discussie. Zijn sterke tekstuele analyse laat zien hoe de voorname interpretatie van hoogmoed en straf betwijfeld kan worden. Zo toont het verhaal in vorm en inhoud de alomvattende aanwezigheid van spraakverwarring. Bovendien wordt in de alternatieve interpretatie culturele diversiteit losgekoppeld van hoogmoed en straf. Het is geen straf dat de mensheid uit verschillende talen en culturen bestaat. Ook wanneer je niet in goddelijke interventie gelooft, kan dit een belangrijke realisatie zijn. Het verhaal van Babel gaat tenslotte vooral over de mens. En hoewel de Bijbel vertelt dat spraakverwarring zo oud is als de mensheid, treft zij de tijdsgeest nog kraakhelder. ▲

De confrontatie

Het is maandagochtend, kwart voor negen. Het sportcomplex is geheel verlaten. Ik heb mijn sportjack uitgetrokken en sta vast warm te draaien op de baan, ongeduldig wachtend op mijn sportmaatjes. Aangezien we midden in de vakantie niet goed weten wat we met onze tijd aan moeten, spelen we bijna dagelijks de snelst groeiende sport van Nederland. Padel (spreek uit: padél, werkwoord: padéllen) is een mix tussen tennis en squash. Je speelt met twee tegen twee op een klein tennisveld. Het spel heeft veel weg van squash door de begrenzing van het veld: de bal mag via de glazen zij- en achterwanden teruggeslagen worden, zolang hij maar eerst op de grond heeft gestuiterd. De sport vraagt om behendigheid, tactisch inzicht, oplossend vermogen en snelheid. Dit wordt beantwoord met veel plezier en een betere conditie.

Ik kan niet zonder sporten. Sporten zorgt ervoor dat ik mijn alledaagse beslommingen kan relativeren en dat ik met een voldaan gevoel thuiskom. Ik geniet van het gevoel van kolkend bloed dat met hoge snelheid door mijn bloedvaten stroomt om mijn spieren van zoveel mogelijk zuurstof te voorzien. Het buiten adem raken van een lange rally. Het afzien. De concentratie. Alles om je heen wordt gedegradeerd tot bijzaak. Het gaat maar om één ding: het winnen van het volgende punt.

Mijn vrienden arriveren iets na negen uur en de wedstrijd begint. Onmiddellijk vliegen de ballen om de oren en stuiteren ze van de glazen wanden. De juichkreten overstemmen het geroel. Verhitte discussies over op de lijn of niet zorgen regelmatig voor nog fanatiekere momenten waarop je écht dat *dropshot* wilt scoren. Ik voel hoe het zand waarmee de kunstgrasbaan is bedekt in mijn schoenen zakt. We stoppen alleen om water te drinken en om de vrouw die haar hond uitlaat te bedanken voor het teruggooien van de over het hek geslagen ballen. We kennen haar en de hond inmiddels goed. Na drie uur spelen heeft ons zweet zich met het zand vermengd, zijn onze spieren moe en is het beste van het spel eraf. We besluiten de strijdbijl voor vandaag te begraven en morgen het gevecht te hervatten. Higgend lopen we de baan af, de een in een overwinningroes, de ander bloedchagrijnig vanwege de gemiste kansen.

Een nieuwe dag, een nieuwe samenstelling. Een goede vriend van ons betreedt de baan. Hij heeft het spel nog nooit gespeeld. Wij zijn inmiddels doorgewinterde padelbeoefenaars en lusten hem rauw. We staan nog geen vijf minuten op de baan of we beseffen onze grote fout: we hebben geen rekening gehouden met zijn tennisverleden... Twee uur lang zie ik alle hoeken en gaten van de baan, bots ik meermaals tegen het glas en kijk ik mijn teamgenoot gefrustreerd aan wanneer hij een moeilijke bal niet terugslaat; tot zover mijn nieuwe hobby. ▲

Tekst /// Max Rensink Beeld /// Dorota Dabrowska

De ogen van een blinde kunstenaar

Isaac Moss is een afgestudeerd schilder, wonend in Berlijn en momenteel assistent van een groot kunstenaar. De schilder waar hij voor werkt is zes jaar geleden blind geworden. Isaacs functieomschrijving: 'Ik ben, zagezegd, de ogen van de kunstenaar.' Deze poëtische zin is de ingang voor een gesprek over ruimte voor identiteit en bestaansrecht.

Tekst /// Sofia de Valk Beeld /// Bob Foulidis

Van *artschool* naar eigen ruimte

Terwijl ik in een klein barretje zit in een Italiaans kustplaatsje, raast Isaac in een strompelende trein door het kale Duitse landschap. Hij draagt een masker waardoor we de eerste zinnen moeite hebben elkaar te verstaan. Maar net als hoe de drukte in mijn straatje door de ingezette siësta wegebt, verdwijnt het ongemak en vinden we elkaars stemmen.

Isaac is opgegroeid in een plaatsje dichtbij Edinburgh, waar hij werd toegelaten tot de *artschool*. Deze school biedt meerdere studierichtingen aan, waardoor hij zich níét in een monotone kunstenaars sfeer hoeft te begeven. In tegenstelling tot zijn medestudenten studeert Isaac af met een *young talent award*, maar zonder interne drijfveer om als kunstenaar aan de slag te gaan in de buitenwereld. Isaac noemt zijn overtocht naar het vrije en veelzijdige Berlijn daarom slechts privilege en geen direct gevolg van zijn contacten en talenten. Isaac stelt dat er een immens verschil is tussen een met muren omsloten *artschool*, waar regels en aannames verbroken en geheeld mogen worden, en de wereld die buiten deze wanden raast. In die tweede wereld werd hij maandelijks uit studio's gegooid en moest hij eindeloos veel sollicitatiegesprekken af.

Isaac vertelt verkrampd dat hij tijdens deze eerste sollicitatiegesprekken niet zijn eigen werk of talenten presenteerde. Hij zocht destijds een plek om te aanschouwen hoe de gro-

te wereld van binnen werkte, hoe galerijen dachten, kunstinstituten keuzes maakten en naar artiesten keken. Bij meerdere tijdschri-

Isaac heeft nog geen moment bereikt waarop hij zich weer gedurfd en vrij genoeg voelt om zelf een doek te spannen

ten en galerijen werkte hij zonder toepassing van zijn aangeleerde vaardigheden. Hij observeerde tijdens het koffiezetten hoe de

toon van magazines bestond uit geld en verkoop. Zo begluurde hij de stugge, ferme kant van de wereld waar hij intrede in had gedaan, maar nog geen eigen plek voor ogen had.

Bij aanvang van ons gesprek realiseer ik mij dat ik nog geen eigen werk van Isaac heb gezien, dus is Isaacs eigen formulering en *framing* bepalend voor een beeld. Hij vertelt dat een *artschool* je traint in spreken over eigen werk, maar dat hij dit vaak te elitair en jargonachtig vindt. Isaac schildert voornamelijk, waarbij hij gebruik maakt van textiele materialen en de grenzen van zijn producten onderzoekt. Zijn tekeningen tonen zodanig een abstracte reflectie op ideeën over dingen die zowel dichtbij hem staan als ver weg. Er gaat vaak een onderzoek naar relaties tussen gedachten en taal aan vooraf en Isaac benoemt dat voor hem 'beeld een taal is, en taal een beeld'. Soms wordt zijn beeldwerk met kunst uit de klassieke oudheid vergeleken, door haar aardse vormen en kleuren. 'Zo kan het gelezen worden,' zegt Isaac, 'maar het is abstract, tegengesteld aan de klassieke kunst.' Uit de vraag naar een schets van zijn laatste werk blijkt dat hij zijn laatste schilderij eind 2019 voltooide. Door zijn algemene enthousiasme voor kunst leek het vanzelfsprekend dat hij zelf was blijven schilderen. Door de Covid-19 situatie en zijn huidige baan als assistent, heeft Isaac echter nog geen moment bereikt waarop hij zich weer gedurfd en vrij genoeg voelt om zelf een doek te spannen en eigen ideeën een vorm te geven.

Ogen van een blinde schilder

Momenteel vormt Isaac de ogen van een blinde schilder. Een hoogstaande kunstenaar werd in 2014 blind door een hiv-infectie en heeft assistentie om doeken te blijven vullen. Alhoewel zij – een non-binaire aanspreekvorm – vooral met hun blinde identiteit, meer dan twintig werken voor zo'n 40.000 euro per stuk verkopen in een jaar, zeggen ze in overlevingsstand te zijn. Isaac verdient een kleine tien euro per uur, waarvoor hij met de kunstenaar in gesprek gaat, hun ideeën en visies hoort en vervolgens de spijkertjes op het doek zet om de kunstenaarshand met penseel naar het voorgeprikte wit te halen en hen te lijden over dit canvas. 'Om eerlijk te zijn, vond ik het werk bij mijn eerste sessies niet mooi, maar na jaren

voor hen te werken kan ik het bedoelde zien en hecht ik waarde aan onze vriendschap.'

Boven de wat retro-achtige gedecoreerde website van de blinde schilder, staat de introductie: 'All works created from 2014 onward were produced after I became blind. Before going blind, I was one of the best painters I could think of, certainly the best one I personally knew. Now, I'm not sure.' Er is een apart mapje voor hun werk na 2014 getiteld: 'Blind transgender with aids'. Ik kon niets vinden over hoe het proces van tekenen eruit ziet en over hun hulpbehoefendheid of collaboratie. Isaac wordt gezien als werknemer, net als dat de blinde schilder zelf als werknemer wordt gezien door de galerij waar hun werk komt te hangen. Wanneer Isaac over deze galerij

praat, merk ik wat scepticisme. De communicatie tussen de galerij en de blinde schilder is scheef. Kunstenaars werken vanuit een intentionele drijfveer, de galerij vanuit geld en status. In dit geval ziet Isaac hoe deze blinde, hiv-positieve, transgender artiest door hun unieke situatie een werknemer van hun eigen artiest wordt. Isaac vindt dit moeilijk: vanuit zijn positie ziet hij de persoonlijke kwetsbaarheid van de blinde artiest, hun wil te schilderen als een schilder en als niets meer of minder dan dat. Terwijl hij de blinde schilder wil erkennen, wordt hijzelf evenzo als werknemer gezien, als een assistent die simpelweg dichterbij komt dan gewoonlijk.

Wanneer het Isaac duidelijk wordt dat het gesprek niet om de zojuist genoemde blinde schilder gaat, maar om de werkrelatie *an*

sich, durft hij meer te zeggen over de disbalans die hij voelt. ‘Ze zijn zo warmhartig. De dynamiek tussen ons is echter onduidelijk’. Ze zien elkaar naast werkgever en -nemer, ook als vrienden en de blinde schilder is niet gewend om met zoveel empathie en sympathie behandeld te worden. Isaac confronteert de persoonlijke kwetsbaarheid en zijn aanwezigheid heeft effect op de visie en het werk van de blinde schilder. Het resultaat van het werk zou daadwerkelijk anders zijn als Isaac wordt ingeruild voor een andere assistent, maar hij zal nooit erkent worden als een collega of collaboratieve kunstenaar van de geëxposeerde schilderijen. Hij wordt onderbetaald, maar Isaac meent dat dit komt doordat de blinde schilder in een ‘overlevingsmindset’ zit. Deze mindset betreft het bestaansrecht als artiest en van blinde met een transgender identiteit. ‘Maar ik voel ook deze disharmonie tussen het zijn van een assistent en een individuele artiest’, zegt Isaac vanachter zijn mondkap.

Assisteren

Mijn verbazing over Isaac’s werk deed mij terugdenken aan mijn eerdere verbijstering over het *Requiem* van Wolfgang Amadeus Mozart. Deze dodenmis schreef Mozart tijdens zijn eigen sterfbed, maar hij stierf echter al bij de achtste maat van het *Lacrimosa*, waarna zijn toenmalige assistent Franz Xaver Süssmayr, de resterende cantates heeft voltooid. Met Isaac zoek ik naar een opheldering van deze onbekende luwte van beroemdheden.

De wereld is giftig, op een onbeduidende manier

De verwachting dat het werk als assistent voor grote kunstenaars voornamelijk wordt beloond met ervaring en een leerschool, blijkt niet volledig terecht. In de wereld buiten een *artschool* wordt men niet betaald met inspiratie of ervaringen. Dat is hoe galerijen en grote artiesten hun bijbaantjes meestal verkopen, maar Isaac merkt hoe zijn assiste-

rende positie slechts zijn ogen traint. Traint om steeds meer helderheid rond zijn werkgever en de gehele kunstwereld te krijgen. Nu ziet Isaac dat, wanneer de blinde schilder niet in dienst was geweest van een galerij die hun standaarden bepaalt, zijn eigen rol ook anders zou zijn.

Terugkomend op zijn persoonlijke werk, zegt Isaac niet te schilderen met de intentie ‘individu’ te zijn. We zouden volgens hem taal gebruiken om een beeld en verhaal te scheppen, waarbij het verhaal haast nooit rond is. Zo is Isaac een verhalenverteller waaraan ik vraag of hij de noodzaak voor het bestaan van zijn kunst voelt. Ik merk dat het woord ‘noodzaak’ Isaac een rilling geeft en zijn werk geen noodzaak durft toe te kennen. Hij voelt zich gecreëerd door de focus op geld en status, die wordt behouden door magazines en galerijen. Hij is verward: ‘De wereld is giftig, op een onbeduidende manier.’ Zijn noodzaak moet daar niet in te vinden zijn.

Op dit moment in het gesprek haalt Isaac een grote teug adem en roept vervolgens luid: ‘De giftige wereld raakt direct een interessant fenomeen!’ Isaac schrijft de afgelopen maanden wel, niet als compensatie voor het schilderen, maar voor een opheldering van zijn binnenwereld. Zijn meeste interne reacties komen voort uit impressies van wat er om hem heen gebeurt. Hij ziet steeds helderder hoe discoursen hand in hand gaan. Wanneer hij achter de schermen van de kunstwereld loopt, ontkleedt zich een andere, niet-harmonieuze perceptie op deze wereld. Isaac merkt daarentegen dat hij wel gelukkig is met zijn deelname aan de kunstwereld en zijn ervaring op een *artschool*. Maar wat kunst daadwerkelijk is, zou volgens hem een individuele vraag zijn. Men probeert nu een tendens beeld te maken van de kunstwereld, maar alle verhalen die men hoort over creatieve grootmeesters en bekende kunstenaars, zoals Mozart en de blinde schilder, is het verhaal van de kunstenaar dat op een bepaalde manier is gepresenteerd en geïnterpreteerd. Wanneer men naar een individu achter het doek kijkt, wordt de kunst ineens anders.

Kettingreactie

In het werk van de blinde schilder wordt de toon door de blinde schilder zelf gezet. Isaac kan deze aanvoelen, maar het beschrijven ervan voelt oncomfortabel. ‘Dat is van hen en ook zij zijn weer deel van een omgeving die hun wil vormen.’ Daarbij stelt Isaac dat de unieke situatie van een blinde transgender schilder snel als de toon zou klinken, terwijl dat juist niet insteek zou moeten zijn.

Wanneer men naar een individu achter het doek kijkt, wordt de kunst ineens anders

De blinde schilder lukt het zelf ook niet goed om deze toon te beschrijven en blijft zo bij de ‘overlevingsmindset’ voor een leven als schilder, die zowel als blinde en als transgender wordt erkend. Isaac en ik vragen ons af wat er met de schilderijen zou gebeuren als deze overlevingsmodus voor het hebben van een erkende naam, wegvalt. Voor nu komen we tot de zekerheid dat, wanneer de blinde schilder hun overlevingsbril zou afdoen, de schilderijen anders zouden worden gekleurd. Isaac en ik proberen een beeld te vormen van een ruimte waar iedereen individueel kan werken, en alle individuen harmonieuzer zouden samenwerken. Dan zou men ineens wel kunnen spreken over inspiratie en wederzijdse scholing. We komen tot een haast ongemakkelijke conclusie, door de wederzijdse bewustwording van een zo simpele kettingreactie. Als de blinde schilder anders werkt, zouden de ogen van de blinde schilder, Isaac Moss, noodzakelijkerwijs ook veranderen. ▲

Legaal wildplassen

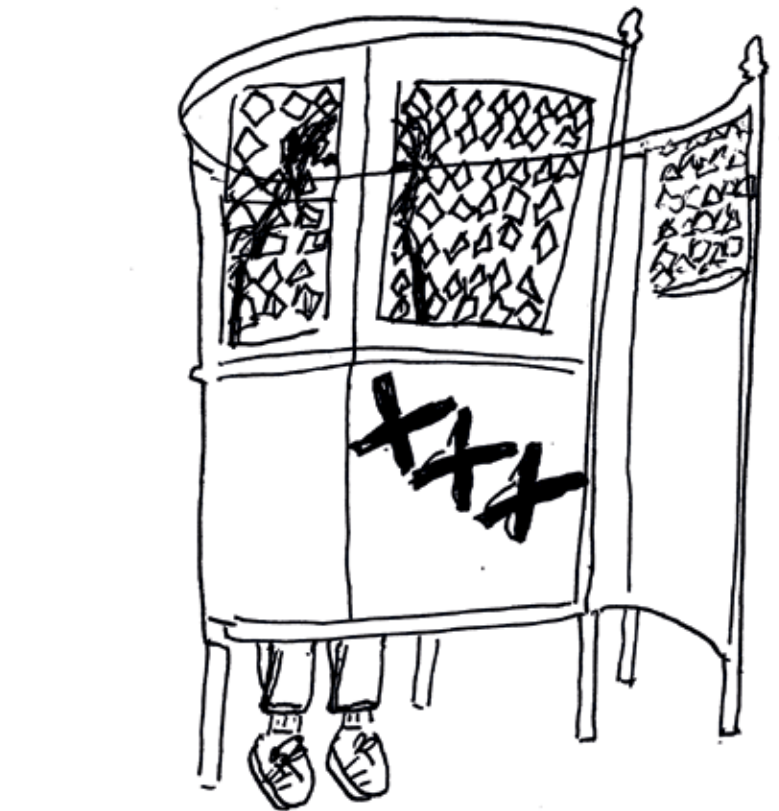
Aan de achterkant van het P.C. Hoofthuis staat er nog een in vol ornaat. Het metalen, spiraalvormige straatmeubilair valt door zijn donkergroene schutkleur nauwelijks op. Wanneer je met je beker-tje koffie en een sigaret op de rand van de Singel zit, word je door een onmiskenbare geur weer even herinnerd aan het bestaan van deze typische Amsterdamse voorziening.

Tekst /// Freek Haye Beeld /// Anna Berkhout

De zogenoemde plaskrullen, die aan het einde van de negentiende eeuw door de gehele stad werden geplaatst om een einde te maken aan het grachtplassen, zijn jammer genoeg bezig aan hun aftocht. Voornamelijk vanuit hygiënisch oogpunt wil de gemeente Amsterdam alle plaskrullen – afgezien van het natuurstenen prachtstuk op de Oudezijds Voorburgwal – inruilen voor MVG (mannen, vrouwen en gehandicapten) cabinettoiletten.

Ondanks de zurige pisgeur houd ik van de plaskrul. Die immense stank moet je tijdens het plassen in de plaskrul maar accepteren. Straattoiletten horen namelijk gewoon goor te zijn; stank en bacteriën vormen een vast onderdeel van deze dingen. De zelfreinigende, super-de-luxe MVG-huisjes nemen niet alleen veel ruimte in, maar zijn simpelweg te schoon. Voor je het weet plast niemand meer thuis voor vertrek, want die MVG-toiletten zijn zo super.

Maar goed, plaskrullen zijn urinoirs en daarom niet bepaald ideaal voor iedereen. Al in de jaren 70 heerste er een afkeer van de plaskrul, aangevoerd door de Dolle Mina’s. Het afsluiten van tientallen plaskrullen met roze linten werd het symbool van ‘de openbare ruimte gericht op de man’. In de halve eeuw die volgde veranderde er weinig, tot drie jaar geleden toen de rechtbank uitspraak deed in de ‘Zeikwifzaak’. Een Amsterdamse die in 2015 met hoge nood op het Leidseplein haar behoefte deed en de boete vervolgens aanvocht, moest deze later alsnog betalen. De stad heeft namelijk plaskrullen genoeg, waaronder in de buurt van het Leidseplein, aldus de kantonrechter. Een stormachtige discussie brak los, want hoe kunnen vrouwen in godsnaam plassen in de plaskrul? De gemeente ging gelijk aan de slag: een plasnorm (om de vijfhonderd meter een openbaar

toilet) werd ingevoerd en de plaskrul werd op steeds meer plekken vervangen door het MVG-toilet.

Onder normale, nuchtere omstandigheden houd ik als man m’n plas liever op, maar lich- telijk zwalkend op weg naar huis is de plaskrul alles wat ik nodig heb. Na het plassen de broek dichtritsen, wat frisse lucht inademen en de route opgelucht vervolgen.

Uiteraard vind ik dat vrouwen dezelfde plas- rechten hebben als mannen en de gemeente daarom meer openbare toiletten voor vrou- wen moet plaatsen, maar de plaskrul hier- voor volledig in de ban doen lijkt me niet

nodig. Anno 2020 zijn plaskrullen waar- schijnlijk seksistisch, maar goed: ze staan er al en zijn voor de helft van de Amsterdamse bevolking functioneel. Plassen in de plaskrul geeft bovendien een lekker gevoel dat verge- lijikbaar is met plassen tegen een mooie boom, naast iemands voordeur of in een ver- laten steeg, maar dan zonder de spanning en het achterom kijken. In plaats daarvan bekijk je de voorbijrazende stad door de ontelbaar kleine gaatjes, alsof je in een biechthokje staat en vergiffenis vraagt aan Here Amster- dam. Maar eigenlijk bedank je de stad, voor deze fijne, gore, ongeëmancipeerde voorzie- ning. ▲

Het koloniale verleden in een route langs de Geesteswetenschappen

In Amsterdam zijn vandaag de dag nog veel sporen van het koloniale verleden zichtbaar. De student Geesteswetenschappen hoeft dan ook maar een ommetje te maken om zich bewust te worden van deze geschiedenis. Heb je les op de faculteit en wat tijd te overbruggen of mis je de universiteit na een lange tijd thuisonderwijs? Neem deze Babel mee op een route langs de Geesteswetenschappenfaculteiten en leer over het koloniale verleden van onze hoofdstad.

Tekst /// Robin Phoelich & Lisa Kampen Beeld /// Dorota Dabrowska

START ROUTE

(1): Toen: Oost-Indisch Huis. Nu: Bushuis (Kloveniersburgwal 48).

Het Oost-Indisch Huis staat voor de meeste UvA-studenten bekend als het luchtigere Bushuis. Dit gebouw herbergt de studies Geschiedenis, Religiewetenschappen en Europese studies. Ooit was dit pand het hoofdkantoor van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) met daarin de Amsterdamse 'kamer' van de organisatie. De VOC was in de zeventiende en achttiende eeuw het grootste handels- en scheepvaartbedrijf ter wereld en wordt inmiddels, naast hun praktijken, gezien als een zwarte bladzijde in de Nederlandse geschiedenis. Aan het eind van de achttiende eeuw werd de VOC opgeheven. Het Oost-Indisch Huis en het Bushuis kwamen in de handen van de staat terecht. In 1965 vestigde de UvA zich in het gebouw, en verbond de twee afzonderlijke gebouwen met elkaar. Het is mogelijk een rondleiding te volgen in het gebouw; een initiatief van geschiedkundige Lodewijk Wagenaar. Tijdens deze rondleiding kan onder meer de voormalige vergaderzaal van de directie van de Amsterdamse kamer van de VOC bezichtigd worden. Alhoewel de echte kunstwerken uit de Gouden Eeuw te bewonderen zijn in het Rijksmuseum, zijn in de zaal van de Amsterdamse kamer wel fotoreproducties te aanschouwen.

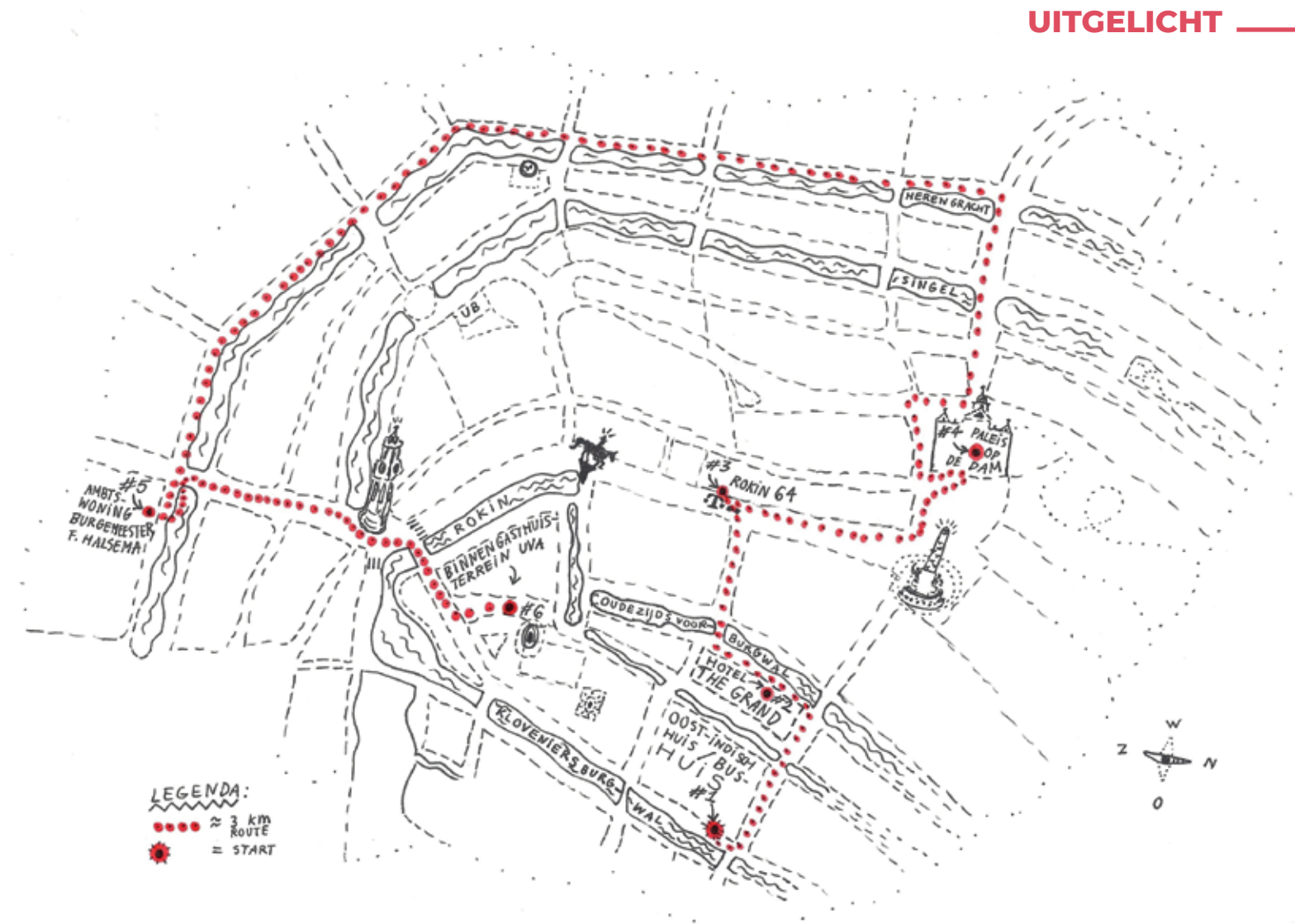
Loop via de Damstraat richting het P.C. Hooft-huis, sla af bij de Oudezijds Voorburgwal.

(2) Toen: Prinsenhof, Vestigingsplaats West-Indische Compagnie. Nu: Hotel The Grand Amsterdam (Oudezijds Voorburgwal 195-199).

Oorspronkelijk was dit vijfsterrenhotel de eerste locatie van de West-Indische Compagnie (WIC). De WIC werd als handelsorganisatie opgericht in 1621, naar voorbeeld van de VOC. De WIC bezat het alleenrecht voor de handel met alle landen in Afrika en Amerika, maar

staat vooral bekend om de Trans-Atlantische slavenhandel. Hierbij werden mensen tot slaaf gemaakt in Afrika en vervolgens over de Atlantische Oceaan naar Noord- en Zuid-Amerika en het Caribisch gebied vervoerd. De Trans-Atlantische slavenhandel is door de Verenigde Naties erkend als de grootste gedwongen migratie uit de geschiedenis en een misdaad tegen de menselijkheid.

Het centrale bestuur van de WIC was in handen van de Heren XIX. Er waren 'kamers', dat wil zeggen afdelingen, in Middelburg, Groningen, Hoorn en Rotterdam. De vrij onbekende eerste locatie van de grootste Kamer 'Amsterdam' was op deze plek, toen het Prinsenhof geheten. Hier zetelde de WIC van 1621 tot 1623. Het timpaan (de driehoekvormige dakgevel) op de binnenplaats herinnert nog aan deze tijd met afbeeldingen van zeevaarders en een drietand.

De naam Prinsenhof dankt het gebouw aan een verblijf van Willem van Oranje in 1581.

Ga over de Lommertbrug en door de Enge Lombardsteeg naar de Wijde Lombardsteeg tot je op het Rokin uitkomt. Aan de overkant van de straat zie je de T-Mobilewinkel.

(3) Toen: Huis van koopman Bartholomeus de Moor (1573 – 1633). Nu: Winkel van telefoon-provider T-Mobile (Rokin 64).

Telefoonwinkel T-Mobile huist in het voormalige pand van koopman Bartholomeus de Moor (1573-1633). De Moor bezat een aantal panden in Amsterdam die hij elk voorzag van een gevel of daklijst van een 'moor'. De pijl, boog en veren op dit beeld wijzen erop dat hij de oorspronkelijke bewoners van Amerika heeft willen afbeelden. De Moor was een van de vele immigranten uit de Zuidelijke Nederlanden die eind zestiende eeuw naar Amsterdam waren gekomen en was als koopman betrokken bij de slavenhandel. De nakomelingen van Bartholomeus trouwden met leden van gezaghebbende families. Zo fungeerde de erfgenaam van dit pand, Daniël Jean Bernhard, als geldschietster voor de VOC en werd hij een van de directeurs van de Sociëteit van Suriname. Het steegje rechts naast het pand is nu afgesloten met een deur, maar draagt nog steeds de naam Morensteeg.

Sla op het Rokin rechtsaf en loop door tot je aankomt op de Dam.

(4) Toen: Sociëteit van Suriname. Nu: Paleis op de Dam (Nieuwezijds Voorburgwal 147).

Het paleis op de Dam is misschien wel hét bekendste stukje Amsterdam, zowel binnen Nederland als erbuiten. Het paleis op de Dam is ontworpen door Nederlandse architect Jacob van Campen tussen 1648 en 1665. Het paleis is gebouwd als stadhuis en dit is het gebleven tot 1808. Het gebouw voldoet aan de vorstelijke maatstaven van paleisarchitectuur en doet denken aan de klassieke architectuur uit de Romeinse tijd. Op de frontgevel van het gebouw zijn de wereldzeeën afgebeeld, aan de achterkant alle werelddelen. Weinig mensen weten dat hier ooit de Sociëteit van Suriname huisde. Vanaf het einde van de achttiende eeuw viel een groot deel van de kolonie Suriname in handen van Amsterdam. De vergaderingen van de Sociëteit van Suriname, waar het lot van de kolonie bepaald werd, vonden plaats in het paleis op de Dam. De Sociëteit van Suriname was een particuliere, Nederlandse koloniale onderneming. Deze werd in 1683 opgericht en in 1795 opgeheven. Het bestuur van Suriname was beperkt tot de participanten van deze sociëteit. De handel op Suriname was vrij voor iedere burger van de Republiek. De sociëteit zou nog vier jaar voortbestaan na de opheffing van de WIC. In totaal stuurde zij de kolonie langer dan een eeuw aan. Suriname werd dus als het ware bestuurd door een bedrijf. Ook het besluit om mensen uit Afrika naar Suriname te vervoeren was een besluit dat de sociëteit zonder al te veel discussie nam. Dit is opmerkelijk, omdat de slavernij op dat moment in Nederland, onder druk van de kerk, wel ter discussie stond.

Loop vanaf de achterkant van het Paleis op de Dam rechtdoor richting de Herengracht en passeer het P.C. Hoofthuis aan je rechterkant. Sla linksaf op de Herengracht en loop een stuk (door de Gouden Bocht) tot je bij Herengracht 502 uitkomt.

(5) Toen: Woning van bewindhebber Paulus Godin. Nu: Ambtswoning Burgemeester Femke Halsema (Herengracht 502).

De ambtswoning van burgemeester Halsema en haar voorgangers is de voormalige woning van Paulus Godin (1615 - 1690). Paulus Godin was een koopman, bewindhebber van de WIC en directeur van de Sociëteit van Suriname. Zijn vader en oom behoorden tot de eerste investeerders van de Zeeuwse 'kamer' van de VOC. Het huis op de Herengracht liet hij bouwen tussen 1671 en 1672. Aan de plaque van de woning is het koloniale verleden te lezen, maar verder is dit goed verborgen bij de ambtswoning. De woning is sinds 1927 in gebruik als ambtswoning. Daarvoor werd het bewoond door 'heren' en kooplui. Opmerkelijk is dat zowel voormalig burgemeester Eberhard van der Laan als Halsema bedenkingen hebben geuit in de media over het betrekken van de ambtswoning. Dit had echter niks te maken met het koloniale verleden van deze woning, maar met de geschiktheid van de woning voor kinderen of huisdieren.

Keer bij de ambtswoning om en loop terug naar de Vijzelstraat. Sla rechtsaf en loop door tot je bij de Munttoren komt. Ga de Doelensluis over richting het Binnengasthuisterrein en Oudemanshuispoort.

(6) Toen: Veiling in Oudezijds Heerenlogement (1759). Nu: Binnengasthuisterrein van de Universiteit van Amsterdam.

Hier stond het Oudezijds Heerenlogement, een herberg voor voorname gasten. In 1874 werd het afgebroken om plaats te maken voor nieuwe bebouwing van het Binnengasthuis. Dit werd het ziekenhuis in het centrum van Amsterdam, wat in 1981 opging in het Academisch Medisch Centrum (AMC). Sinds die tijd zijn de gebouwen in gebruik door de Universiteit van Amsterdam als vestigingsplaats van onder andere de Faculteit der Geesteswetenschappen.

Het Oudezijds Heerenlogement was in de achttiende eeuw vooral in gebruik als veilinglocatie voor onder meer kunst en vastgoed. Regelmatig werden hier Caribische plantages inclusief slaafgemaakten te koop aangeboden. Zoals op 25 juni 1759, toen de 'capitaale suikerplantagie' De Vrede geveild werd. Een advertentie in de *Oprechte Haarlemse Courant* vermeldt wat er precies bij de koop inbegrepen was: '1113 akkers, met desselfs Huyzingen, Lootsen, Neger-Wooningen, Suyker Moolen, Kookhuys, Gereedschappen, Slaven (zo Mans als Vrouwen, oude en jonge)' (Mapping Slavery). In zo'n inventaris kon men precies zien welke slaafgemaakten er gekocht werden inclusief de namen, beroepen en de geldelijke waarde die aan hen werd toegekend. ▲

EINDE ROUTE

Wil je nog meer wandelen en leren?

Een wandeling rond de universiteitsgebouwen laat zien dat onze hoofdstad doordrenkt is van herinneringen aan het koloniale verleden. Zo heeft de *creative space* van de Faculteit der Geesteswetenschappen, VOX-POP, samen met de master Publieksgeschiedenis het onderzoeksproject 'De Verborgene Gezichten van het Universiteitskwartier' opgestart. Dit heeft geleid tot een schat aan verhalen over de koloniale geschiedenis van diverse plekken in het Universiteitskwartier. Verhalen die tot noch toe onderbelicht zijn gebleven binnen de universiteitsmuren. Vanaf oktober worden de uitkomsten gepresenteerd in de vorm van een kritische, interessante en soms wat ongemakkelijke podcastreeks met de titel 'Far Too Close'. In de podcasts wordt interessant archiefmateriaal versneden met persoonlijke geschiedenissen uit de koloniën en reflecties van UvA-medewerkers hierop.

Voor wie niet kan wachten tot oktober hebben we goed nieuws. De 'Wandeling zwart erfgoed en koloniale geschiedenis' door Black Heritage Amsterdam Tours brengt je onder begeleiding langs nog meer plekken in het centrum, waaronder langs de Wallen.

Kijk daarnaast eens op de website van Mapping Slavery. Dit initiatief van Dr. Dienne Hondius aan de Vrije Universiteit Amsterdam betreft verschillende kaarten waarop plekken te zien zijn die verbonden zijn aan het Nederlands slavernijverleden en erfgoed. En voor meer informatie over de *Sociëteit van Suriname*, is het boek Sociëteit van Suriname van geschiedkundige Karwan Fatah Black een aanrader.

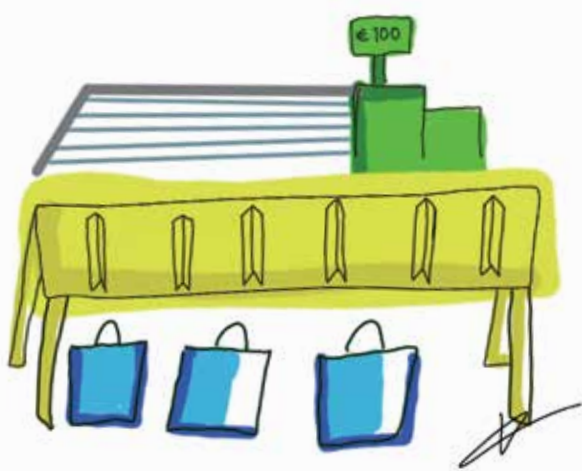
Noem ze bij hun naam

De Nederlandse taal barst van mooie, vreemde, bijzondere

en wanstaltige woorden en uitdrukkingen. Elke maand

pluist *Babel* er een uit. Deze maand: het beurtbalkje.

Tekst /// **Freek Hays** Beeld /// **Katja Schraag**

Veel objecten in ons moderne leventje doen er weinig tot niets toe. Ze bestaan gewoon, als volkomen vanzelfsprekend, maar hebben in de loop der tijd toch een naam gekregen. Zoals het beurtbalkje. Je weet wel, dat plastic Toblerone-vormige ding dat je achter je boodschappen op de band plaatst. Of nou ja, hoort te plaatsen, want veel mensen lijken het te vergeten of er complete maling aan te hebben, tot irritatie van de volgende klant in de rij.

Er hangt daarom een wat ongemakkelijke sfeer rondom het beurtbalkje. Nonchalante aso's die de supermarktetiquette – na de eigen boodschappen het balkje plaatsen – niet lijken te snappen, kunnen op afkeurende blikken rekenen van de brave burger. Deze fatsoenrakers hechten aan orde en structuur, en houden dankzij deze ene persoon voor in de rij toch een vervelend nasmaakje over aan het algehele afrekenproces. Hoe minimaal de handling ook is: twee keer naar voren leunen om twee beurtbalkjes te pakken is gewoon vervelend. De brave, welgemanierde klant zal er nooit wat van zeggen en zal nooit in waanzinnige woede uitbarsten, maar borrelen van binnen doet het zeker.

Sommige supermarkten – ik noem geen namen, maar ze zijn vaak wat simpeler en minder luxueus – beschikken over een beperkt aantal beurtbalkjes per band, wat de situatie in de rij nog vervelender maakt. Je staat namelijk net weer achter zo'n type die voor één zak chips naar de winkel komt en vervolgens twee balkjes claimt waardoor ze op zijn. Ik roep deze supermarktketens op om alsjeblieft te investeren in beurtbalkjes: bewaar de sociale supermarktorde. Beurtbalkjes doen ertoe!

Corona maakte het supermarktleven al lastiger, zo ook wat betreft het beurtbalkje. Want tja, in iemands anderhalve meter treden voor zo'n onding, waarom? Het is daarom des te belangrijker dat de caissière zorgt voor een goede doorstroom van de balkjes door het nieuwe balkje met voldoende kracht op het, ik noem het maar even 'beurtbalkjesspoor', voort te duwen. Sommige caissières doen dit al jarenlang op voorbeeldige wijze als vast onderdeel van hun routine, waarin ze subtiel laten blijken geen robot maar mens met armkracht te zijn. Met een keiharde dreun smakken ze het balkje op het spoor om hiermee tegelijkertijd iedereen in de rij eraan te herinneren zo'n verdomd beurtbalkje te pakken na het uitstallen van de boodschappen. Ze zijn er niet voor niets, vervullen misschien een bescheiden bijrol, maar hebben wel een naam. ▲

Babel, Maandblad voor de Faculteit der Geesteswetenschappen, Spuistraat 134, kamer 2.01F, 1012 VB Amsterdam, babel-fgw@uva.nl

Hoofredactie

Freek Hays
Lisa Kampen

Redactie

Bart Faber, Meke Goedhart, Robin Phoelich, Max Rensink, Jens Rummens, Sofia de Valk, Teske Wortman

Eindredactiecoördinatie

Suzanne Hoogstraten

Eindredactie

Bart Haaster, Eva Dalmaijer, Shannen Boekhorst

Beeldcoördinatie

Dorota Dabrowska

Fotografie

Anna Berkhout, Amanda Vlieger, Danielle Kliwon, Sietske Arnoldus

Coverbeeld

Danielle Kliwon

Illustraties

Anna Berkhout, Winonah van den Bosch, Imke Chatrou, Dorota Dabrowska, Bob Foulidis, Katja Schraag, Inge Spoelstra

Webredactie

Danielle Kliwon

Redactieraad

Sarah Beeks, Lisa van Dijke, Reinier Kist, Everdien Rietstap, Thomas Rueb

Vormgeving

Luke van Veen, www.lukevanveen.com

Druk

drukpartnerszuid
drukpartnerszuid.nl

Schrijven of illustreren voor *Babel*?

Babel heeft regelmatig plaats voor nieuw schrijftalent, fotografen en illustratoren. Mail ons je cv en recent werk.

Vind ons leuk

www.babelmagazine.nl

Zie ons archief in op de UvA-website van *Babel*. Je vindt ons in de A-Z lijst van je opleiding.

Zeevogels

De grimmige gelaagdheid van de verschillende kleuren steen, begroeid met zacht zeemos denken je een houvast te bieden.

Elke pas, wegens de hitte en de ruwheid van de rots, smeekt om voorzichtigheid.

Toch is de scherpe ondergrond jou de meester wanneer je bij het optillen van een mispas een rode vlek ziet verschijnen.

Op handen en voeten struikel je naar boven, kijk je naar voren waar je al turend de juiste stevigheid zoekt.

Af en toe achterom; een meeuw zó groot, bootjes die kleiner worden en hoofdjes die net dobberende keien zijn.

Omhoog; waar de zon op je gezouten rug brandt en je je ogen dichtknijpt. Niet naar beneden dat is voor later.

Op adem komend en half gesloopt stelt de oceanische wijde met schoonheid gerust en streelt de wind je zilte lichaam.

Trachtend naar vermanning word je je hysterisch hart gewaar dat tegen hoge snelheden de adrenaline door het lichaam jaagt.

Je hoort aanmoedigende kreten alsof geeuwende zeevogels rondom je hoofd suizen.

Je tenen krullend om de juiste positie, een vluchtige blik in de gapende diepte en je wacht het moment af waarin je hersenspinsels zich een seconde zullen overlaten aan je impuls.

Vrij vliëgend door het luchtruim maar verankerd aan de motie die je de suizende diepte in joeg; gewaar van je lichaam dat vooruitgaat op je gevoel.

Je doorboort de spiegel waar extase en je lichaam weder samenkomen. Onder haar oppervlak word je omarmt door de vloeibare materie, bellen en schuimkoppen ontspringen om je heen. Boven het koele, nog steeds ziltige water, wrijf je in je ogen, de zon opnieuw brandend en daarboven de nu pas overtroffen hoogte. Je strekt je armen, benen, als een ster flikkerend omhoog.

Je lacht de andere meeuwen toe en denkt met nieuwe twijfel:
nog eens?

